

Nr 107.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap, m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1940.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap;

2) lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap;

3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 322) om vård av omyndigs värdehandlingar;

4) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 1 och 18 §§ lagen den 9 juni 1933 (nr 314) om boutredning och arvskifte;

5) lag angående ändrad lydelse av 52 c § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;

6) lag angående ändrad lydelse av 24 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;

7) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 26 juni 1936 (nr 373) med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit; samt

8) förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 3 och 4 samt § 4 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap.

Härigenom förordnas, att 3 kap. 11 och 15 §§, 4 kap. 2 §, 8 kap. 8—11 §§, 9 kap. 3, 4, 7 och 8 §§, 11 kap. 8 och 9 §§ samt 12 kap. 17 § lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives samt att i lagen skola införas två nya paragrafer, en i 7 kap. med beteckning 12 § och en i 8 kap. betecknad 11 a §, av den lydelse nedan sägs:

3 KAP.

11 §.

Överförmyndaren vare skyldig att föra bok angående förmynderskap, som inskrivits enligt 4 kap. och stå under hans tillsyn. Över ärenden rörande förmynderskap, vilka ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

15 §.

Närmare bestämmelser om överförmyndarens verksamhet samt om förandet av den bok och den förteckning, varom i 11 § förmäles, meddelas av Konungen.

4 KAP.

2 §.

Förmynderskap för underårig skall inskrivas, då fader, efter vilken den underårige är arvsberättigad, eller moder avlider, eller då dessförinnan egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, annorledes än genom upptagande av lån tillfaller den underårige eller någon rättens åtgärd vidtages i fråga, som rör förmynderskapet.

Inskrivningen skall — — — Stockholms rådstuvurätt.

7 KAP.

12 §.

Är omyndig ende delägaren i dödsbo eller äro underåriga syskon, som hava gemensam förmyndare, ensamma delägare i oskiftat bo, skall, om boet förvaltas av förmyndaren, å förvaltningen tillämpas vad i 8 och 9 kap. stadgas.

¹ Senaste lydelse av 11 kap. 9 § se SFS 1980: 110.

8 KAP.

8 §.

Aktier, obligationer, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar skola, såframt sammanlagda värdet överstiger tvåtusen kronor, i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar hos riksbanken eller annan bank. Vill förmyndaren uttaga nedsatt värdehandling, söke han överförmyndarens tillstånd. Sådant tillstånd erfordras ej, där värdehandlingen allenast skall genom bankens försorg överföras till annan bank för att där nedsättas i öppet förvar. De nedsatta värdehandlingarna skola under överförmyndarens tillsyn vårdas i enlighet med vad om dylik vård av omyndigs värdehandlingar särskilt stadgas.

Vad sålunda om nedsättning av omyndigs värdehandlingar föreskrivits skall ej äga tillämpning i avseende å bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, ej heller i avseende å bevis, som utfärdats om inskrivning i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok eller skuldbok hos annan inrättning, som Konungen bestämmer, såframt å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll, att kapitalbelopp å inskriven fordran eller därå utställd obligation eller ock inskriven obligation eller å sådan obligation belöpande kapitalbelopp ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd.

Obligationer, vilka utfärdats av staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank eller annan inrättning, som Konungen bestämmer, skola, såframt ej obligationerna äro nedsatta i öppet förvar hos bank eller överförmyndaren medgiver undantag, inskrivas i statsskuldboken eller bankens eller inrättningens skuldbok med förbehåll, varom i andra stycket sägs.

Hava underåriga — — — värdehandlingar sammanräknas.

Finnas omyndigs värdehandlingar, som skola förvaltas av förmyndaren, i öppet förvar hos bank utan att hava nedsatts enligt denna lag, skall å dem tillämpas vad i lagen är stadgat om nedsatta värdehandlingar.

9 §.

Omyndigs medel, som innestå hos bank, må ej uttagas utan överförmyndarens tillstånd efter vad därom särskilt är stadgat. Vad nu sagts gäller ej ränta, som innestått kortare tid än ett år. Överförmyndarens tillstånd vare ej heller erforderligt, där medlen allenast skola genom bankens försorg överföras till annan bank.

Medel, som böra hållas tillgängliga för ändamål, varom i 6 § sägs, må insättas med förbehåll, att medlen må uttagas utan överförmyndarens tillstånd.

När skäl därtill äro, äge överförmyndaren förordna, att förbehåll, som i andra stycket sägs, ej skall gälla.

10 §.

Ej må förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd överlåta eller pantsätta omyndigs värdehandling, medan den är nedsatt. Betalning av kapital-

belopp å omyndigs värdehandling må, medan den är nedsatt, uppbäras allenast av banken.

Ej heller må utan överförmyndarens tillstånd överlåtelse eller pantsättning ske av bevis angående inskrivning i skuldbok, varom i 8 § förmäles, såframt å beviset finnes antecknat förbehåll som där sägs, eller av bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, såframt 9 § första stycket är tillämpligt å tillgodohavandet.

11 §.

Försummar förmyndaren att nedsätta värdehandling eller inskriva obligation enligt vad i 8 § är stadgat, anmäle överförmyndaren försummelsen hos rätten eller domaren, och äge rätten att genom vite tillhålla förmyndaren att fullgöra sitt åliggande. Innan anmälan göres efter vad nyss är sagt, bör överförmyndaren, där det lämpligen kan ske, erinra förmyndaren om hans skyldighet.

11 a §.

Förvärvar omyndig värdehandling, som i 8 § avses, eller äger omyndig eljest att av annan utfå sådan värdehandling, må den som skall utgiva handlingen fullgöra sin förpliktelse genom att i den omyndiges namn nedsätta handlingen i öppet förvar hos bank, såvida ej den omyndige äger att själv förvalta handlingen. Förpliktelse att utgiva penningbelopp må ock fullgöras hos bank, ändå att den ej grundas å nedsatt värdehandling; och skola medlen av banken insättas för den omyndiges räkning enligt vad om betalning, som uppbäres å nedsatt värdehandling, är särskilt stadgat.

Äger omyndig att av dödsbo utfå värdehandling eller penningar på grund av giftorätt, arv eller testamente eller såsom underhåll enligt lagen om arv, vare boutredningsman eller testamentsexekutor pliktig att, såframt ej värdet är ringa eller överförmyndaren eljest medgiver undantag, nedsätta värdehandling eller inbetala medlen hos bank enligt vad i första stycket stadgas. Vad nu sagts om skyldighet att inbetala penningmedel hos bank skall ock gälla, där någon, som här i riket driver försäkringsrörelse, skall utgiva försäkringsbelopp, som tillkommer omyndig, och fråga ej är om pension eller livränta eller om försäkringsbelopp, som den omyndige äger att själv förvalta. I andra fall äge överförmyndaren genom meddelande till den, som skall utgiva värdehandling eller penningar, förordna, att nedsättning eller inbetalning skall ske hos bank.

Den, som nedsätter värdehandling eller inbetalar penningar hos bank enligt vad i denna paragraf är stadgat, vare pliktig att ofördröjligen underätta förmyndaren därom.

9 KAP.

3 §.

Å förteckning, som i 2 § avses, skall förmyndaren teckna försäkran under edlig förpliktelse, att hans uppgifter äro i allo riktiga och att ej något är

med vilja och vetskap utelämnat. Rätten äge vid vite förelägga honom att bestyrka detta med ed, såframt yrkande därom framställes av överförmyndaren eller det eljest finnes påkallat. Har annan tagit befattning med den omyndiges egendom, må ock edgång åläggas honom, om skäl därtill äro.

4 §.

Saknar omyndig — — — ägde rum.

Vad i 3 § stadgas skall i tillämpliga delar gälla anmälan, varom i första stycket sägs.

7 §.

I förteckning över omyndigs egendom, så ock i årsräkning och sluträkning skola tillgångar och skulder fullständigt angivas med uppgift å de särskilda tillgångarnas värde. Finnes hos den omyndige fordringshandling, som blivit intecknad i honom tillhörig fastighet eller tomträtt, skall detta särskilt angivas. Äro medel insatta hos bank, skall uppgift lämnas om den räkning, varå medlen innestå. I fråga om värdepapper, som ej äro nedsatta hos bank efter vad i 8 kap. stadgas, skall nummer eller annan beteckning anmärkas. Finnas tillgångar, som stå under den omyndiges eller annans särskilda förvaltning, skall förmyndaren jämväl lämna uppgift därom, så ock om dessa tillgångars värde, såframt det är honom kunnigt. Skola i årsräkning eller sluträkning upptagas tillgångar eller skulder, för vilkas fullständiga angivande erfordras utförlig uppräkning, må, där det lämpligen kan ske, beträffande dem hänvisning göras till förut avgiven förteckning eller årsräkning.

Förteckning och — — — förmyndarens postadress.

8 §.

Innehåller förteckning — — — erforderliga delar.

Upptager förteckning, årsräkning eller sluträkning värdehandlingar, som ej äro nedsatta hos riksbanken eller annan bank efter vad i 8 kap. stadgas, skall vid förteckningen eller räkningen fogas intyg av två personer, att värdehandlingarna finnas i förmyndarens förvar. Innestå medel hos bank, skall genom bevis från banken styrkas beloppet av innestående medel, så ock i vad mån förbehåll gjorts, att medlen må uttagas utan överförmyndarens samtycke. Beloppet av medel, som innestå enligt motbok, må ock styrkas av två personer.

11 KAP.

8 §.

Vad i 5—10 kap. stadgas i fråga om förmyndare och omyndigs egendom skall i tillämpliga delar gälla i avseende å god man och egendom, som skall förvaltas av god man, med iakttagande dock av vad här nedan i 9—11 §§ föreskrives.

9 §.

God man — — — över egendomen.

Förteckning, som — — — av förmyndaren.

Vad i 9 kap. 3 § är stadgat om förteckning, som avgives av förmyndare, skall även gälla med avseende å förteckning, som avgives av god man.

Har egendom — — — är stadgat.

12 KAP.

17 §.

Överförmyndarens eller rättens tillstånd till åtgärd beträffande omyndigs egendom må sökas allenast av förmyndaren. Mot överförmyndarens eller rättens beslut i avseende å sådant tillstånd så ock mot överförmyndarens förordnande, att förbehåll, varom i 8 kap. 9 § andra stycket sägs, ej skall gälla, må talan föras allenast av förmyndaren samt, såframt ärendet angår omhändertagande av egendom, varöver den omyndige äger råda, eller återkallelse av förmyndarens eller överförmyndarens tillstånd för omyndig att driva näring, av den omyndige själv, om han fyllt sexton år.

Mot överförmyndarens — — — ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

Medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som nämnda dag innestå å räkning hos bank utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, må uttagas utan sådant tillstånd, såframt ej överförmyndaren annorlunda förordnar. Insättas efter lagens ikraftträdande medel å räkningen eller lägges upplupen ränta till kapitalet, vare så ansett som om därvid gjorts förbehåll, varom i 8 kap. 9 § andra stycket sägs.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående
införande av lagen om förmynderskap.

Härigenom förordnas, att 13 § lagen den 27 juni 1924 angående införande
av lagen om förmynderskap¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan an-
gives:

13 §.

Med den — — — Stockholms stad.

I Stockholms stad skall överförmyndare icke utses, utan skall vad i 3 kap.
11 § och 5—12 kap. nya lagen ävensom i denna lag stadgas om överför-
myndare i stället gälla i fråga om förmyndarkammaren. Dock må frågor
om samtycke, tillstånd eller förordnande, varom sägs i 8 kap. 5, 8, 9, 10, 11 a
och 13 §§ nya lagen, upptagas och avgöras av viss ledamot av förmyndar-
kammaren, någon dess tjänsteman eller annan lämplig person, som rådstu-
vurätten förordnar, och skall i sådant fall å denne tillämpas vad i nya la-
gen stadgas om överförmyndare. I avseende å fullföljd av talan mot beslut,
som förmyndarkammaren meddelar, skall vad i 12 kap. 25 § nya lagen
stadgas ej äga tillämpning, utan skall i stället härom gälla vad som är fö-
reskrivet om talan mot rättens beslut.

Arvode enligt — — — bouppteckningsavgift utgått.

Angående avvecklingen — — — av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

¹ Senaste lydelse se SFS 1933: 212.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 322) om vård av omyndigs värdehandlingar.

Härigenom förordnas, att 1—3, 5—7, 9—13 och 15 §§ lagen den 27 juni 1924 om vård av omyndigs värdehandlingar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

1 §.

Hava för — — — utan verkan.

Finnas eljest i öppet förvar hos bank omyndigs värdehandlingar, å vilka skall tillämpas vad i lagen om förmynderskap är stadgat beträffande nedsatta värdehandlingar, äge vad i första stycket sägs motsvarande tillämpning.

2 §.

I fråga om inhemska värdehandlingar vare banken pliktig

- 1) att, om — — — skall göras,
- 2) att lyfta — — — sådan utdelning,
- 3) att, om — — — uppsagd obligation,
- 4) att, då enligt kungörelse i allmänna tidningarna företrädesrätt till teckning av ny aktie tillkommer den omyndige, därom underrätta förmyndaren samt efter framställning av denne verkställa teckningen och jämväl i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas utbekommande eller ock föranstalta om försäljning av teckningsrätten,
- 5) att, då enligt kungörelse i allmänna tidningarna ny aktie tillkommer den omyndige till följd av aktiekapitalets ökning medelst överföring av besparade vinstmedel, vidtagna erforderliga åtgärder för aktiernas utbekommande,
- 6) att å — — — jämväl uppsägning,
- 7) att, när å inteckningshandling belöper betalning vid fördelning av köpeskillingen efter exekutiv auktion eller av löseskillning eller annan ersättning med avseende å den intecknade egendomen, på framställning av förmyndaren förete handlingen och uppbära betalningen,
- 8) att, då eljest betalning belöper å nedsatt värdehandling, på framställning av förmyndaren förete handlingen, om det erfordras, och uppbära betalningen,

¹ Senaste lydelse av 2 § se SFS 1934: 262.

9) att, då å värdehandling uppburits kapitalbelopp, därom ofördröjligen underrätta såväl förmyndaren som överförmyndaren och, då medel eljest uppburits av banken, underrätta förmyndaren i den ordning, varom överskommelse träffats med honom,

10) att, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vidtaga laga åtgärder för fordrans vidmakthållande,

11) att ombesörja anteckning om innehav av inteckningshandling och, när överförmyndaren medgivit inteckningshandlings uttagande för annan åtgärd av inskrivningsdomaren, förete handlingen hos domaren,

12) att, när överförmyndaren samtyckt till att värdehandling eljest uttages för att företes hos myndighet eller tjänsteman, förete handlingen hos myndigheten eller tjänstemannen, samt

13) att, då enligt kungörelse i allmänna tidningarna offentlig stämning utfärdats angående dödande av värdehandling, så ock då banken genom meddelande från överexekutor erhållit underrättelse, att exekutiv auktion å intecknad egendom blivit utlyst, därom underrätta förmyndaren.

Beträffande utländska — — — handlingarnas förvaring.

3 §.

Kapitalbelopp, som av banken uppbäres å omyndigs värdehandling, skall i den omyndiges namn insättas å sådan bankräkning, att medlen kunna utan föregående uppsägning uttagas, eller å annan bankräkning, som förmyndaren bestämmer. Insättning må ej utan överförmyndarens medgivande ske å räkning, från vilken uttag må göras utan hans tillstånd. Ränta och annan avkastning, som uppbäras av banken, skola, såvitt ej annan bestämmelse givits av förmyndaren, i enahanda ordning insättas å bankräkning, dock att därvid må göras förbehåll, varom i 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap sägs.

5 §.

Vill förmyndaren, att nedsatt värdehandling skall uttagas ur bankens förvar, eller vill han giva banken uppdrag att överlåta eller pantsätta sådan handling, vare banken pliktig tillse, att överförmyndarens tillstånd till åtgärden, där det erfordras, föreligger. Påkallar i sistnämnda fall förmyndaren bankens biträde till influtna medels anbringande, skall banken ock tillse, att tillståndet innefattar samtycke därtill, om sådant samtycke erfordras.

Skall aktieteckning — — — samtycke föreligger.

6 §.

När omyndigs värdehandlingar av bank tagas i förvar enligt denna lag, skall banken till förmyndaren överlämna skriftligt förvaringsbevis, innefattande erkännande, att banken förvarar och förvaltar värdehandlingarna enligt bestämmelserna i lagen. I beviset skola handlingarna förtecknas med angivande av deras nominella värde och skall i fråga om värdepapper num-

mer och annan beteckning anmärkas. Ett likalydande bevis skall ofördröjligen översändas till överförmyndaren.

Då för omyndig värdehandlingar första gången av bank tagas i förvar enligt denna lag, skall av förmyndaren skriftlig uppgift lämnas å den omyndiges och förmyndarens namn och postadress, å den överförmyndare, under vilkens tillsyn förmynderskapet står, samt, om den omyndige är underårig, å hans ålder och föräldrarnas namn och hemvist. Sker ändring av förmyndarens eller den omyndiges hemvist eller postadress, eller varder tillsynen å förmynderskapet överflyttad till annan överförmyndare, vare förmyndaren pliktig göra anmälan därom.

7 §.

Banken vare pliktig att årligen före januari månads utgång till förmyndaren och överförmyndaren översända uppgift rörande de värdehandlingar, som för myndlingens räkning voro nedsatta i bankens förvar vid föregående års utgång, så ock avskrift av bankens räkning för året med den omyndige.

9 §.

Då tillstånd att uttaga nedsatt värdehandling sökes, skall uppgift lämnas om det ändamål, för vilket handlingen skall uttagas. Finnes det icke behöfligt, att handlingen uttages för det uppgivna ändamålet, eller kan det antagas, att den omyndiges rätt och bästa skulle genom handlingens uttagande sättas i fara, skall tillstånd vägras.

Vill förmyndaren, att nedsatt värdehandling skall försälgas eller pantsättas, vare han pliktig att uppgiva, vartill de influtna medlen skola användas. Erfordras för de influtna medlens användande till det uppgivna ändamålet överförmyndarens samtycke, och finner överförmyndaren samtycke därtill ej böra givas, skall tillstånd till försäljningen eller pantsättningen vägras.

Meddelas tillstånd att försälja nedsatt värdehandling, skall banken, där ej överförmyndaren annorlunda förordnar, utlämna handlingen direkt till köparen och uppbära betalningen. Tillstånd att pantsätta nedsatt värdehandling medför ej rätt att uttaga handlingen utan att överförmyndaren särskilt medgivit det; sådant medgivande må lämnas allenast såframt pantsättning ej utan avsevärd olägenhet kan ske, medan handlingen är nedsatt i bankens förvar. I övrigt äge överförmyndaren vid tillstånd till åtgärd med avseende å nedsatt värdehandling foga de villkor, som i varje fall finnas erforderliga, åliggande det banken att noggrant iakttaga dessa villkor.

Skall nedsatt värdehandling överföras från den bank, där den finnes i förvar, till annan bank, varde handlingen utlämnad direkt till denna bank. Den förra banken skall ofördröjligen underrätta överförmyndaren om åtgärden.

10 §.

Tillstånd, som i 9 § avses, gälle allenast under tre veckor från tillståndets meddelande, såframt ej överförmyndaren bestämt annan tid för tillståndets giltighet.

11 §.

Har tillstånd av överförmyndaren meddelats enligt vad i 9 § sägs, skall förmyndaren sist inom en månad därefter till överförmyndaren lämna redogörelse för de åtgärder, som vidtagits, såframt ej fråga är allenast om anskaffande av medel, som böra hållas tillgängliga för den omyndiges underhåll eller vården av hans egendom. Överförmyndaren äge, om det finnes erforderligt, utsätta annan tid för redogörelsens avlämnande. Har förmyndaren mottagit avräkningsnota, betalningsbevis eller annan handling till styrkande av vidtagen åtgärd, skall handlingen i huvudskrift eller bekräftad avskrift bifogas redogörelsen. Då handlingen översänts i huvudskrift, skall den efter redogörelsens granskning återsändas till förmyndaren. Där ej nedsättning av uttagen eller förvärfvad värdehandling skett, skall förmyndaren genom intyg styrka, att influtna medel blivit så anbragta, att nedsättning ej erfordras.

12 §.

Då tillstånd, som i 9 § avses, förfallit, skall förmyndaren inom tid, som i 11 § stadgas, hos överförmyndaren anmäla, att tillståndet icke blivit använt, så ock förete bevis därom.

13 §.

Innestå hos bank omyndigs medel, som ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd, skall vad i 9, 11 och 12 §§ stadgas angående ansökan om tillstånd till uttagande av nedsatt värdehandling och om sådan ansökans prövning, så ock om förmyndarens skyldighet att ingiva redogörelse för vidtagna åtgärder eller anmälan, att tillståndet icke blivit använt, i tillämpliga delar gälla rörande ansökan om tillstånd att uttaga medel, om sådan ansökans prövning och om skyldighet för förmyndaren att ingiva redogörelse för medlens användning eller anmälan, att tillståndet icke blivit använt. Då fråga är om uttagning av medel till bestridande av utgifter för den omyndiges underhåll eller för vården av hans egendom, må tillståndet givas tills vidare och avse visst sammanlagt belopp under kalenderår. Tillståndet må ock avse, att medel, som innestå eller insättas å viss räkning, tills vidare må lyftas utan särskilt medgivande av överförmyndaren. I annat fall gälle ej överförmyndarens tillstånd för längre tid än tre veckor från det tillståndet meddelades.

Kunna insatta — — — lyftning tillgängliga.

Skola medlen enligt tillståndet användas för inköp av värdehandling eller utlånas, må, där överförmyndaren ej annorlunda förordnar, medlen utlämnas allenast mot det att banken mottager värdehandlingen eller fordringsbeviset i öppet förvar eller erhåller bevis, att nedsättning därav ägt rum hos annan bank eller att inskrivning, som avses i 8 kap. 8 § andra och tredje styckena lagen om förmynderskap, skett med förbehåll, som där sägs. Skola medlen enligt tillståndet användas till köp av fast egendom eller tomt-

rätt, skall, där överförmyndaren ej annorlunda förordnar, utbetalning av banken verkställas direkt till säljaren. I övrigt äge överförmyndaren vid tillstånd till uttagning av medel foga de villkor, som i varje fall finnas erforderliga, åliggande det banken att noggrant iakttaga dessa villkor.

Skola medel allenast överföras till annan bank, åligge den bank, där medlen innestå, att insätta dem hos den andra banken och att ofördröjligen underrätta överförmyndaren därom. Vid insättningen må ej fogas förbehåll om rätt för förmyndaren att uttaga medlen utan överförmyndarens tillstånd.

15 §.

Vad i denna lag stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om vård av värdehandlingar, som tillhöra den, för vilken god man förordnats efter vad i 11 kap. 3 eller 4 § av lagen om förmynderskap stadgas, så ock i fråga om medel, som för hans räkning innestå hos bank och ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 2 kap. 1 och 18 §§ lagen den 9 juni 1933
(nr 314) om boutredning och arvskifte.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 1 och 18 §§ lagen den 9 juni 1933 om boutredning och arvskifte skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

2 KAP.

1 §.

Då dödsbodelägare det begär, skall rätten förordna, att egendomen skall avträdas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap handhava förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att i avseende å förvaltningen träda i arvingars och universella testamentstagares ställe (testamentsexekutor), äge jämväl han påkalla beslut som nu är sagt. Sådant beslut skall ock meddelas på begäran av den, som erhållit legat eller äger föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, där det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande, eller på begäran av borgenär eller den, som står i ansvar för betalning av gäld efter den døde, där det måste antagas, att dödsboet är på obestånd eller att sökandens rätt eljest äventyras. Är dödsbodelägare eller den, som erhållit legat, omyndig eller har enligt 11 kap. 3 eller 4 § lagen om förmynderskap god man förordnats för honom, skall dödsboet avträdas till förvaltning av boutredningsman, om överförmyndaren det begär och rätten finner skäl därtill.

Skall enligt — — — stycket sägs.

Beslut enligt — — — laga kraft.

18 §.

Boutredningsman vare — — — utredningen beroende.

Äro flera — — — till last.

Om skyldighet att hos bank nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel, som tillkomma omyndig eller den, för vilken god man förordnats, stadgas i lagen om förmynderskap.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 52 c § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse.

Härigenom förordnas, att 52 c § lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

52 c §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt hos bankaktiebolag. Sådana medel må ej av bolaget utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos bolaget företett bevis, äge den omyndige ej längre förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att den omyndige ej äger förfoga över innestående medel, verkställas å bevis eller i motbok, som av bolaget utlämnats, när beviset eller motboken företes hos bolaget.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må, utom såvitt angår ränta som innestått kortare tid än ett år, uttag utan överförmyndarens tillstånd göras allenast såframt förbehåll därom skett enligt 8 kap. 9 § andra stycket nämnda lag. Överförmyndaren äge när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Har sådant förordnande meddelats, skall anteckning därom verkställas å bevis, som utfärdats om insättningen, eller i motbok, som utlämnats av bolaget. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis angående beloppet av de medel, som insätts eller innestå, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav, att motbok rörande insättning å sparkasseräkning eller därmed likartad räkning förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insätts med förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap, så ock för omyndig, som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Innestå medel, som förvaltas av förmyndare eller god man, å motbok med förbehåll, som nyss sagts, må annan motbok utfärdas för insättning av medel utan sådant förbehåll.

¹ Nuvarande lydelse se SFS 1924:335.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som nämnda dag innestå å räkning hos bankaktiebolag utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, där ej överförmyndaren annorlunda förordnar, så anses som om förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap gjorts, att de må lyftas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som efter ikraftträdandet av denna lag insättas å räkningen, och ränta, som lägges till kapitalet.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 24 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Härigenom förordnas, att 24 § lagen den 29 juni 1923 om sparbanker¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

24 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt å motbok. Sådana medel må ej från sparbanken utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos sparbanken företett bevis, äge den omyndige ej längre förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att den omyndige ej äger förfoga över innestående medel, verkställas i den avräkningsbok, som omförmäles i 31 §, så ock i motboken, när den nästa gång företes hos banken.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må, utom såvitt angår ränta som innestått kortare tid än ett år, uttag utan överförmyndarens tillstånd göras allenast såframt förbehåll därom skett enligt 8 kap. 9 § andra stycket nämnda lag. Överförmyndaren äge när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Har sådant förordnande meddelats, skall anteckning därom verkställas såväl i avräkningsboken som i motboken. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis angående beloppet av de medel, som insättas eller innestå, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

¹ Senaste lydelse se SFS 1937: 364.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som nämnda dag innestå å motbok utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, där ej överförmyndaren annorlunda förordnar, så anses som om förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap gjorts att de må lyftas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som efter ikraftträdandet av denna lag insättas å motboken, och ränta, som lägges till kapitalet.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 26 juni 1936 (nr 373) med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Härigenom förordnas, att 4 § lagen den 26 juni 1936 med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

4 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt hos centralkassa. Sådana medel må ej av kassan utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos kassan företett bevis, äge den omyndige ej längre förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att den omyndige ej äger förfoga över innestående medel, verkställas å bevis eller i motbok, som av kassan utlämnats, när beviset eller motboken företes hos kassan.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må, utom såvitt angår ränta som innestått kortare tid än ett år, uttag utan överförmyndarens tillstånd göras allenast såframt förbehåll därom skett enligt 8 kap. 9 § andra stycket nämnda lag. Överförmyndaren äge när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Har sådant förordnande meddelats, skall anteckning därom verkställas å bevis, som utfärdats om insättningen, eller i motbok, som utlämnats av kassan. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis angående beloppet av de medel, som insättas eller innestå, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav, att motbok rörande insättning å sparkasseräkning förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel

insättas med förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap, så ock för omyndig, som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Innestå medel, som förvaltas av förmyndare eller god man, å motbok med förbehåll, som nyss sagts, må annan motbok utfärdas för insättning av medel utan sådant förbehåll.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1941.

I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som nämnda dag innestå å räkning hos centralkassa utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, där ej överförmyndaren annorlunda förordnar, så anses som om förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap gjorts att de må lyftas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som efter ikraftträdandet av denna lag insättas å räkningen, och ränta, som lägges till kapitalet.

F ö r s l a g

till

F ö r o r d n i n g

om ändrad lydelse av § 2 mom. 3 och 4 samt § 4 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken.

Härigenom förordnas, att § 2 mom. 3 och 4 samt § 4 förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

§ 2.

Mom. 3. Den, som — — — förbehåll utfärdas.

I fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må, utom såvitt angår ränta som innestått kortare tid än ett år, uttag utan överförmyndarens tillstånd göras allenast såframt förbehåll därom skett enligt 8 kap. 9 § andra stycket nämnda lag. Överförmyndaren äge när som helst förordna, att förbehållet ej skall gälla. Har sådant förordnande meddelats, skall anteckning därom verkställas i motboken. Överförmyndare, förmyndare och god man äga på begäran erhålla bevis angående beloppet av de medel, som insättas eller innestå, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Rörande förbehåll, som eljest gäller i fråga om de å motbok insatta medlen, skall anteckning finnas i motboken.

¹ Senaste lydelse av § 2 mom. 3 och § 4 se SFS 1924:342 samt av § 2 mom. 4 se SFS 1937:363.

Mom. 4. En och samma person äger i allmänhet ej utbekomma mer än en motbok. Utan hinder därav, att motbok förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insätts med förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap, så ock för omyndig, som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel, varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Innestå medel, som förvaltas av förmyndare eller god man, å motbok med förbehåll, som nyss sagts, må annan motbok utfärdas för insättning av medel utan sådant förbehåll.

Förutom motbok — — — av sparavtal.

§ 4.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige, efter det han fyllt sexton år, själv insatt å motbok. Sådana medel må ej utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos postsparbanken företett bevis, äge den omyndige ej längre förfoga över medlen. I fall, varom nu är sagt, skall anteckning, att den omyndige ej äger förfoga över innestående medel, verkställas i motboken, när den nästa gång företes hos banken.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1941.

I fråga om medel, som förvaltas av förmyndare eller god man och som nämnda dag innestå å motbok utan villkor att de må lyftas allenast med överförmyndarens tillstånd, skall, där ej överförmyndaren annorlunda förordnar, så anses som om förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket lagen om förmynderskap gjorts att de må lyftas utan sådant tillstånd. Vad nu sagts skall ock gälla medel, som efter ikraftträdandet av denna förordning insätts å motboken, och ränta, som lägges till kapitalet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *ändringar i förmynderskapslagstiftningen*.

Föredraganden anför:

I skrivelse till Konungen den 24 april 1937 (nr 194) har riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en översyn av den gällande förmynderskapslagstiftningen. Professorn vid universitetet i Uppsala Åke Holmbäck, som enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 november 1937 tillkallats för att såsom sakkunnig biträda vid den av riksdagen begärda utredningen, har i november 1939 avlämnat betänkande med förslag i ämnet (statens off. utredn. 1939: 33). Sedan yttranden inhämtats över betänkandet, får jag härmed anhålla att få upptaga ärendet till behandling.

Gällande rätt m. m.

De huvudsakliga bestämmelserna om förmynderskap och godmanskap äro upptagna i lagen den 27 juni 1924 om förmynderskap och promulgationslagen till denna samt i lagen samma dag om vård av ommyndigs värdehandlingar.

Förmyndare för underårig är i första hand fader eller moder. Om sådan förmyndare icke finnes, utser vederbörande domstol till förmyndare den som anses mest lämplig. Beträffande omyndigförklarad skall domstolen städse utse den som finnes mest lämpad, oavsett om föräldrarna eller någon av dem finnes i livet. Förmyndarens förvaltning står under tillsyn av överförmyndare. Med undantag för Stockholm väljas överförmyndare inom de särskilda kommunerna av det organ som i allmänhet utövar kommunens beslutanderätt. I regel utgör kommunen även överförmyndarens distrikt. I Stockholm är förmyndarkammaren överförmyndare, dock må vissa frågor upptagas och avgöras av viss ledamot av förmyndarkammaren, någon dess tjänsteman eller annan lämplig person som rådhusrätten förordnar.

Förmynderskap för underårig skall inskrivas hos rätten, när den omyndiges fader eller moder avlider eller dessförinnan egendom tillfaller honom

eller någon rättens åtgärd vidtages i fråga som rör förmynderskapet. Förmynderskap för omyndigförklarad inskrives i samband med omyndighetsförklaringen.

Försäljning eller inteckning av den omyndiges fasta egendom får ske endast med samtycke av domstolen. I fråga om annat förfogande över den omyndiges egendom kan förmyndaren vara pliktig att inhämta överförmyndarens samtycke. Penningar eller värdepapper, som av förmyndaren innehavas för den omyndiges räkning, skola förvaras så, att de ej sammanblandas med penningar eller värdepapper, som tillhöra förmyndaren eller eljest innehavas av honom. Aktier, obligationer, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar skola av förmyndaren i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar hos bank, såframt sammanlagda värdet överstiger 2,000 kronor. Särskilda regler träda därvid i kraft, enligt vilka värdehandlingarna vårdas av banken, från vilken de icke utan överförmyndarens tillstånd kunna utfås av förmyndaren. Omyndigs penningmedel, som ej böra hållas tillgängliga för bestridande av utgifter för hans underhåll eller vården av hans egendom, skola av förmyndaren göras räntebärande. Förmyndaren äger att i myndlingens namn insätta medlen i fråga hos postsparbanken eller i sparbank eller, för längre tid, i annan bank. Insättningen skall ske under förbehåll att medlen icke få uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Dylikt förbehåll behöver dock icke ske, om sammanlagda beloppet hos bank insatta medel icke överstiger 1,000 kronor.

Vad nu sagts om förmynderskap gäller i huvudsak även godmanskap. Gode män utses av skilda anledningar, såsom då förmyndare av sjukdom eller annan orsak är ur stånd att utöva förmynderskapet eller då både förmyndaren eller hans make och den omyndige ha del i oskiftat dödsbo, samt då myndig person på grund av sjukdom, som kan antagas vara övergående, är ur stånd att bevaka sin rätt eller förvalta sin egendom eller om det tarvas att bortovarandes rätt bevakas eller hans egendom förvaltas.

Efter tillkomsten av 1924 års förmynderskapslagstiftning ha vid olika tillfällen framförts önskemål om ändringar av densamma i syfte att öka kontrollen över förmyndares och gode mäns förvaltning.

Vid 1937 års riksdag väcktes i andra kammaren motion (nr 55) av herr Holmbäck om revision av lagstiftningen i detta syfte. Första lagutskottet, som behandlade motionen, yttrade i avgivet utlåtande (nr 36), att lagstiftningen i stort sett motsvarat de förväntningar man ställt på densamma. Mot kravet på en revision kunde anföras vissa invändningar med hänsyn till att en del av de frågor som förts på tal varit föremål för ingående överväganden vid lagens tillkomst. Betänkligheterna syntes emellertid enligt utskottets mening böra vika, om erfarenheten otvetydigt givit vid handen att en eller annan jämkning skulle medföra väsentligt ökad trygghet. Utskottet hade för sin del icke ingått på ett närmare bedömande av de olika krav som framställts, men åtminstone en del av dessa syntes vara värda beaktande.

Utskottet förordade på grund av det anförda, att utredning i ämnet verkställdes, varefter riksdagen i enlighet med utskottets hemställan avlät förenämnda skrivelse till Konungen.

Huvudgrunderna i den sakkunniges förslag.

I betänkandet ha framlagts förslag till ett flertal ändringar av förmynderskapslagstiftningen.

Den sakkunnige har till en början i lagen om förmynderskap föreslagit ändringar, genom vilka skulle klart utmärkas, att överförmyndaren kan meddela vissa beslut även i fråga om förmynderskap som ej blivit inskrivna vid rätten.

I fråga om förmyndarens förvaltning av omyndigs värdehandlingar har av den sakkunnige föreslagits, att skyldighet att nedsätta värdehandlingarna i bank skall inträda redan när sammanlagda värdet uppgår till 1,000 kronor, medan gränsen nu är dragen vid 2,000 kronor.

Beträffande medel, som inestå hos bank, har den sakkunnige förordat, att de i regel ej skola få lyftas av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd. Nu gällande bestämmelser innebära, att förmyndaren kan fritt uttaga medel å räkning som ej blivit spärrad. Från den nya regeln ha dock uppställts flera undantag.

Den mest genomgripande ändringen i förslaget berör frågan om förmyndarens behörighet att företräda den omyndige gentemot tredje man. I syfte att förhindra, att förmyndaren skall kunna förskingra omyndigs värdehandlingar eller penningar innan de nedsatts eller insatts hos bank, har den sakkunnige föreslagit en i förhållande till gällande rätt helt ny princip, i det att förmyndaren enligt förslaget i regel icke längre skall vara behörig att för den omyndige mottaga värdehandlingar eller penningar. Den som har att utgiva värdehandlingar eller penningar som tillkomma omyndig skall i stället nedsätta eller insätta dem hos bank. Åtskilliga undantag ha dock uppställts. Bland dessa kan nämnas, att förmyndaren skall få mottaga prestationen, om den ej överstiger visst värde eller om den faller inom området för rörelse som förmyndaren driver för den omyndiges räkning.

Rörande omyndigförklarad har den sakkunnige föreslagit införandet av vissa särskilda bestämmelser, enligt vilka bland annat förmyndaren skall vara skyldig att edfästa förteckning över den omyndiges egendom. Härigenom skulle större trygghet vinnas, att ej förmyndaren undandöljer omyndigförklarads tillgångar.

Den sakkunnige har vidare föreslagit en följdändring i lagen angående införande av lagen om förmynderskap.

Betydelsefulla ändringar i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar ha föreslagits. Sålunda har banken ålagts att lyfta medel som belöpa å intecknat skuldebrev vid exekutiv auktion och andra förrättningar samt att hos inskrivningsdomaren ombesörja åtgärder, som erfordras beträffande inteckningen. Härjämte föreslås föreskrifter som åsyfta att utbyte av omyndigs hos bank nedsatta värdehandlingar i regel skall om-

besörjas av banken samt att banken i viss utsträckning skall verkställa utbetalningar utan förmedling av förmyndaren. Pantsättning av omyndigs värdehandling skall som regel få äga rum allenast hos banken eller med banken såsom pantförvarare, varigenom undvikes att handlingen behöver utlämnas till förmyndaren.

Den sakkunnige har också upprättat förslag till ändring av lagen om boutredning och arvskifte, däri upptagits föreskrift om befogenhet för överförmyndare att, om dödsbodelägare är omyndig eller god man förordnats, begära att dödsboet skall ställas under förvaltning av boutredningsman.

I övrigt har den sakkunnige förordnat ett antal smärre jämkningar i förmynderskapslagstiftningen samt vissa följdändringar i lagen om bankrörelse, lagen om sparbanker, lagen med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och förordningen angående postsparbanken.

Yttranden.

Över betänkandet ha yttranden inhämtats från justitiekanslersämbetet, hovrätterna, generalpoststyrelsen, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, försäkringsinspektionen, Stockholms rådhusrätt och förmyndarkammare, rådhusrätterna i Göteborg, Malmö och Norrköping, överförmyndarna i sistnämnda tre städer, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, svenska bankföreningen, svenska sparbanksföreningen, svenska försäkringsbolags riksförbund, försäkringsjuridiska föreningen och Sveriges advokatsamfund.

De i betänkandet framlagda förslagen ha i allmänhet vunnit anslutning i yttrandena och ansetts innebära en i stort sett lämplig skärpning av kontrollen över förmyndarförvaltningen. Erinringar ha dock framförts mot vissa delar av förslagen.

I frågan om värdegränsen för skyldighet att deponera omyndigs värdehandlingar i bank har i vissa yttranden uttalats tvekan, huruvida den föreslagna ändringen vore behövlig och lämplig. Detta är fallet med de yttranden som avgivits av *justitiekanslersämbetet*, *bank- och fondinspektionen*, *svenska bankföreningen* och *Stockholms förmyndarkammare*.

Gentemot förslaget att omyndigs bankräkningar i princip skola vara spärade ha, förutom detaljanmärkningar i flera yttranden, framförts erinringar av *bank- och fondinspektionen* och *svenska bankföreningen*, vilka särskilt framhållit, att den föreslagna anordningen skulle lägga en oskäligen kontrollbörda på bankerna. Även *generalpoststyrelsen* har framställt erinringar i denna del.

Sparbanksinspektionen har över huvud taget funnit det betänkligt, att den skärpta kontrollen över förmyndares förvaltning i så väsentlig grad förutsatte medverkan från bankerna, vilket kunde befaras bli alltför betungande särskilt för de mindre sparbankerna. Enligt inspektionens mening borde

den eftersträfvade kontrollen i viss utsträckning ha åstadkommits genom en förbättrad övervakning från överförmyndarnas sida.

Mot förslaget att förmyndaren i princip ej skall vara behörig att för den omyndiges räkning mottaga värdehandlingar och penningar har *Svea hovrätt* anmärkt, att denna behörighetsbegränsning i den givna utformningen skulle innebära ett besvärande band på den rättsliga samfärdseln och en påtaglig fara för att tredje man skulle drabbas av rättsförlust. En annan väg för frågans lösning borde sökas. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har funnit, att de svårigheter som den nya principen medförde vore så allvarliga, att det kunde ifrågasättas huruvida det föreslagna stadgandet borde införas. Även *svenska bankföreningen* har ansett, att stadgandet i fråga vore av alltför genomgripande natur. I övrigt har ett flertal detaljanmärkningar framställts mot detsamma.

I några yttranden har såsom ett önskemål understrukits, att överförmyndarorganisationen borde förbättras. Slutligen har av *hovrätten över Skåne och Blekinge* uttalats, att frågan om det allmännas ansvar för förmyndarmedel bort upptagas till lösning i detta sammanhang.

Den organisation av förmynderskapsvården, som infördes genom 1924 års lagstiftning, har visat sig innebära en betydande förbättring i jämförelse med tidigare rådande förhållanden. Förmyndaren ställdes genom denna lagstiftning under en väsentligt skärpt kontroll. Ett för lagstiftningen utmärkande drag är likväl, att den bereder förmyndaren en icke obetydlig handlingsfrihet vid förvaltningen av den omyndiges egendom. Att förmyndaren ej är alltför bunden av formella föreskrifter i sin förvaltning är uppenbarligen ur flera synpunkter en påtaglig fördel. Å andra sidan är det naturligt, att en sådan frihet innesluter vissa möjligheter till missbruk, och erfarenheten har ådagalagt, att överförmyndarna icke alltid förmått följa förmyndarnas förvaltning så noga att rättsförlust för de omyndiga kunnat undvikas. I vissa fall har som bekant sådan rättsförlust föranletts av grov försummelse från överförmyndarens sida.

Föreliggande utredning synes ådagalägga, att kontrollen över förmyndarnas förvaltning i vissa hänseenden kan ytterligare skärpas utan att alltför tyngande band läggas på förmyndarna. Vissa av de nu föreslagna bestämmelserna voro föremål för övervägande redan vid den gällande lagens tillkomst och ansågos då icke böra genomföras. De skäl som anfördes däremot ha emellertid i flera hänseenden minskat i styrka, sedan förmynderskapslagstiftningen nu en längre tid varit i tillämpning samt de principer som uppbära densamma ingått i allmänna medvetandet.

Den önskvärda skärpningen av kontrollen över förmyndarna kan genomföras på flera olika sätt. Av vikt synes vara, att de nya eller ändrade bestämmelserna icke utformas så, att de komma i strid mot grundlinjerna i lagen eller kunna medföra osäkerhet i den ekonomiska samfärdseln. Dessa krav synas även i stort sett ha beaktats av den sakkunnige. I yttrandena ha dock berättigade invändningar anförts mot enskildheterna i förslaget.

Departementschefen.

Särskilt i fråga om den föreslagna inskränkningen av förmyndares behörighet att mottaga värdehandlingar och penningar ha vägande erinringar framställts, och i denna del synes en väsentlig omarbetning av förslaget vara nödvändig. Även i övrigt torde den sakkunniges förslag böra i vissa hänseenden jämkas med ledning av de synpunkter som framkommit i yttrandena.

De ändringar i förmynderskapslagstiftningen som betänkandet innehåller komma i regel att bli tillämpliga även å godmanskap. Detta har ej föranlett någon erinran i yttrandena och synes lämpligt.

I några yttranden över den sakkunniges förslag ha framställts yrkanden om en förbättrad överförmyndarorganisation. Tillräckliga skäl att nu taga under överbäggande en allmän nydaning i detta hänseende torde ej föreligga. Jag vill erinra, att beträffande förmynderskapsvärden i Stockholm pågår särskild utredning. Att upptaga spörsmålet om det allmännas ansvar för förmyndarmedel till överbäggande i detta sammanhang synes ej heller böra ifrågakomma.

De särskilda förslagen.

Förslaget till lag om ändring av lagen om förmynderskap.

I betänkandet behandlas först frågan om överförmyndares behörighet att meddela beslut angående förmynderskap som ej inskrivits hos rätten.

Den sakkunnige har uttalat, att enligt gällande lag överförmyndare torde vara behörig att vidtaga åtgärder även i fråga om förmynderskap som icke inskrivits hos rätten, ehuru detta icke direkt framginge av lagen. I samband härmed har framhållits, att inom distrikt, där två eller flera överförmyndare funnes, rätt att fatta beslut rörande icke inskrivna förmynderskap syntes tillkomma envar av dem.

Då lagen borde giva klart besked i en så viktig fråga som beträffande vilka förmynderskap som stode under överförmyndarens tillsyn, har den sakkunnige föreslagit ett tillägg till 3 kap. 11 § lagen om förmynderskap. Enligt detta tillägg skall överförmyndaren, även om ett förmynderskap icke är inskrivet, äga att samtycka till upptagande av lån å den omyndiges vägnar och till ställande av försäkring, tagen i den omyndiges namn, såsom säkerhet för dylikt lån. Vad nu sagts skall dock gälla endast om lånet avser bidrag till myndlingens uppfostran eller utbildning eller, om han ämnar ingå äktenskap, kostnad för hans bosättning. Lånet får icke överstiga 1,000 kronor. Behörighet att meddela beslut som nu nämnts skall tillkomma överförmyndaren inom det distrikt, där förmyndaren har sitt hemvist, och inom distrikt med flera överförmyndare skall den överförmyndare, som rätten därtill utser, äga sådan rätt. Över beslut i ärenden av detta slag skall överförmyndaren föra särskild förteckning.

Förslaget till ändring av 3 kap. 11 § har föranlett en följdändring i 15 § samma kapitel.

Beträffande nu berörda förslag har *Svea hovrätt* uttalat, att det vore olämpligt att begränsa överförmyndarens behörighet i fråga om icke inskrivna förmynderskap till de åtgärder som angivits i förslaget. Hovrätten anför:

I 3 kap. 11 § skola enligt förslaget inflyta bestämmelser till klarläggande om och i vilken utsträckning överförmyndaren äger upptaga lån för den omyndiges räkning utan att inskrivning av förmynderskapet äger rum. Om syftet är att lånets upptagande överhuvud ej skall föranleda inskrivning, äro de föreslagna reglerna ej tillfyllestgörande; enligt dessa äger väl överförmyndaren pröva ärendet, ehuru inskrivning ej skett, men om lån kommer till stånd och egendom sålunda tillfaller den omyndige, skall inskrivning i allt fall äga rum jämlikt 4 kap. 2 §, i vars lydelse ej föreslås någon ändring. Skall syftet vinnas, böra i sistnämnda lagrum inflyta regler av innehåll, att upptagandet av lån av närmare angiven beskaffenhet ej skall föranleda inskrivning av förmynderskapet. Den i 3 kap. 11 § upptagna bestämmelsen om behörighet för rätten att uppdraga åt en bland flera överförmyndare att handlägga här avsedda ärenden bör utgå, då rätten redan enligt 3 kap. 4 § lär äga sådan behörighet. I 11 § borde blott upptagas en föreskrift om skyldighet för överförmyndaren att föra förteckning över åtgärder beträffande icke inskrivna förmynderskap.

Förutom dessa erinringar från redaktionell synpunkt föranleder emellertid förslaget även vissa sakliga anmärkningar. I en lag sådan som denna böra så kasuistiska stadganden som de här föreslagna om möjligt undvikas. Behovet att belasta lagtexten med regler i ämnet synes ej vara synnerligen stort. Vill man emellertid till legislativ behandling upptaga frågorna om skyldigheten att inskriva förmynderskap och om överförmyndarens befattning med icke inskrivna sådana, bör utredningen ej begränsas till det i förslaget uppmärksamade fallet. Enligt hovrättens mening vore det icke lyckligt att utan mera ingående undersökning fränkänna överförmyndaren all annan befattning med icke inskrivna förmynderskap än den här avsedda.

Även *svenska bankföreningen* har ansett det olämpligt, att överförmyndarens befogenheter begränsas på sätt skett i förslaget. *Stockholms förmyndarkammare* har likaledes anført, att överförmyndarens behörighet begränsats alltför mycket, samt har påpekat, att överförmyndarens biträde kunde vara erforderligt även i angelägenheter som icke direkt ägde ekonomisk innebörd.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har förordat, att med lån för uppfostran, utbildning och bosättning borde jämsställas lån för täckande av kostnaderna för sjukvård eller anskaffande av utrustning för förvärvsverksamhet. Vidare borde regeln rörande pantsättning av försäkringar hänföra sig till alla försäkringar som tillhörde den omyndige och ej allenast dem som tagits i hans namn. Av *försäkringsjuridiska föreningen* har anförts, att under bestämmelsen borde rymmas även lån, som tages för premiebetalning eller för betalning av ränta å tidigare lån med livförsäkring såsom säkerhet. *Överförmyndaren i Norrköping* har uttalat, att bestämmelsen borde gälla utan inskränkning till något visst belopp, då fråga vore om bostadslån.

Slutligen ha *Stockholms förmyndarkammare* samt *rådhusrätten i Malmö* liksom en överförmyndare i staden ansett, att då flera överförmyndare funnes i samma distrikt, behörigheten beträffande nu ifrågavarande åtgärder borde regleras enligt samma grunder som eljest.

Stockholms förmyndarkammare har i detta sammanhang framfört förslag om sådan ändring av lagen att från nu gällande bestämmelser angående in-

skrivning av förmynderskap och godmanskap undantagas sådana fall då tillgångar saknas eller uppgå till allenast ringa belopp.

Departement-
chefen.

Det synes vara ett berättigat önskemål, att lån för den omyndiges räkning må upptagas utan att inskrivning av förmynderskapet behöver äga rum. En bestämmelse härom torde böra intagas i 4 kap. 2 § lagen om förmynderskap. I fråga om lånebeloppet synes någon sådan begränsning därav som den sakkunnige föreslagit icke vara påkallad. Överförmyndaren skall helt naturligt i fråga om icke inskrivna förmynderskap pröva lånebehovet på samma sätt som i fråga om inskrivna förmynderskap. Jag vill erinra, att icke inskrivna förmynderskap förekomma allenast i fråga om underåriga barn, för vilka fadern eller modern eller adoptant är förmyndare.

Under 3 kap. 11 § synes böra intagas föreskrift, att överförmyndaren skall föra särskild förteckning över ärenden som röra icke inskrivna förmynderskap. I anslutning härtill bör i 15 § samma kapitel stadgas, att närmare föreskrifter om förändret av sådan förteckning meddelas av Konungen.

Införas nu angivna stadganden i lagen, kan icke råda någon tvekan om att överförmyndaren är behörig att vidtaga åtgärder beträffande icke inskrivna förmynderskap. Någon särskild föreskrift, att förmynderskapet skall stå under tillsyn av överförmyndaren i det distrikt där förmyndaren har sitt hemvist, torde icke erfordras. För det fall att inom ett distrikt finnas flera överförmyndare äger rätten enligt 3 kap. 4 § bestämma lämplig grund för förmynderskapens fördelning mellan överförmyndarna.

Att såsom Stockholms förmyndarkammare ifrågasatt inskränka de fall, då inskrivning av förmynderskap eljest skall ske, finner jag ej lämpligt.

Den sakkunnige har i betänkandet särskilt uppmärksammat det fall, att omyndig är ensam delägare i dödsbo.

I betänkandet har uttalats, att i sådan händelse borde de föreskrifter, som inskränka förmyndarens handlingsfrihet i fråga om förmynderskap i allmänhet, tillämpas redan före den tidpunkt då dödsboförvaltningen avvecklats. På grund av detta önskemål har den sakkunnige i 7 kap., som handlar om vård av omyndigs rätt i oskiftat bo, intagit en bestämmelse, enligt vilken de stadganden i förslaget, som röra deposition av omyndigs värdehandlingar, spärrning av omyndigs tillgodohavanden och förmyndares behörighet att mottaga värdehandlingar och penningar, skola tillämpas, därest omyndig är ensam delägare i dödsbo.

Beträffande nu nämnda bestämmelse i förslaget har *Svea hovrätt* uttalat, att under en ny paragraf i slutet av 7 kap. lämpligen borde stadgas, att 8 kap. i dess helhet skall tillämpas då omyndig är ensam delägare i dödsbo. Dessutom borde övervägas, huruvida icke jämväl reglerna i 9 och 10 kap. om förmyndares redovisningsskyldighet och om tillsyn å förmyndares förvaltning borde gälla, därest förmyndaren i denna sin egenskap och ej såsom boutredningsman omhänderhar dödsboet.

I det yttrande, som avgivits av *försäkringsjuridiska föreningen*, har förordats, att den föreslagna bestämmelsen uttryckligen utvidgas till att omfatta det fall att två eller flera delägare finnas i ett dödsbo och samtliga äro omyndiga. *Svenska bankföreningen* har anfört, att bestämmelsen i fråga icke borde gälla, om dödsboets egendom stode under förvaltning av boutredningsman eller testamentsexekutor.

I 7 kap. torde böra införas ett stadgande, varav framgår att bestämmelserna i 8 och 9 kap. skola tillämpas å förmyndares förvaltning av dödsbo, i vilket omyndig är ensam delägare. Att låta nämnda för förmynderskapsförhållanden avpassade bestämmelser bliva tillämpliga även då dödsboet förvaltas av boutredningsman eller testamentsexekutor synes däremot icke vara lämpligt. Någon särskild föreskrift, att bestämmelserna i 10 kap. om tillsyn å förmyndares förvaltning enligt 8 kap. skola tillämpas, då förmyndarförvaltningen avser dödsbos egendom, torde icke erfordras.

Det nya stadgandet synes även böra gälla för det fall att underåriga syskon som ha gemensam förmyndare äro ensamma delägare i oskiftat bo.

I betänkandet har på sätt framgår av förut lämnad redogörelse väckts förslag om ändring av värdegränsen i fråga om skyldighet att deponera omyndigs värdehandlingar m. m.

I 8 kap. 8 § första stycket stadgas nu, att aktier, obligationer, skuldebrev och andra sådana värdehandlingar skola i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar hos riksbanken eller annan bank, såframt sammanlagda värdet av den omyndiges värdehandlingar överstiger 2,000 kronor. Ha underåriga syskon gemensam förmyndare, skola syskonens värdehandlingar sammanräknas. Vill förmyndaren uttaga nedsatt värdehandling, skall han söka överförmyndarens tillstånd. Enligt andra stycket i paragrafen skall vad sålunda föreskrivits ej äga tillämpning å bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, ej heller å bevis som utfärdats om inskrivning i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok. I sistnämnda fall förutsättes dock, att å beviset finnes antecknat, att inskrivningen skett med förbehåll att kapitalbelopp å inskriven fordran eller därå utställd obligation eller ock inskriven obligation eller å sådan obligation belöpande kapitalbelopp ej må lyftas utan överförmyndarens tillstånd.

Den sakkunnige har framhållit, att det vore av betydelse, att den säkerhet för omyndigs medel som inträder genom nedsättning hos bank komme att åtnjutas även för kapital av mindre storlek än nu. Fördenskull har han förordat, att värdegränsen fastställes till 1,000 kronor. Härjämte har föreslagits en bestämmelse, enligt vilken även sådana värdehandlingar, vilka äro nedsatta i öppet förvar hos bank utan att därvid förmynderskapsförvaring åsyftats — t. ex. av en person som sedermera blivit omyndigförklarad — skola läggas under överförmyndarens kontroll.

Den sakkunnige har vidare upptagit en bestämmelse, att obligationer, som ej nedsatts i bank, alltid såvitt möjligt skola inskrivas i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok med förbehåll som förut nämnts.

Departementschefen.

I flera yttranden ha, såsom förut framhållits, erinringar framställts mot den föreslagna ändringen av värdegränsen för nedsättningsskyldighet från 2,000 till 1,000 kronor.

Av *justitiekanslersämbetet* har uttalats, att utredningen icke visade, att tillräckliga skäl förelåge att föreskriva obligatorisk nedsättning av omyndigs värdehandlingar, så snart värdet överstiger 1,000 kronor. *Bank- och fondinspektionen* anför, att det överhuvud kunde sättas i fråga, huruvida förslaget med dess omfattande detaljföreskrifter gäve ett skydd som stode i rimligt förhållande till det arbete och besvär som föranleddes av föreskrifternas efterlevnad. Främst gällde detta den föreslagna skyldigheten att i öppet förvar nedsätta den omyndiges värdehandlingar redan då värdet överstiger 1,000 kronor. *Svenska bankföreningen* har förklarat, att föreningen icke kunde underlåta att uttala sin tveksamhet inför förslaget i denna del. Dettas genomförande skulle åstadkomma rätt mycket ökat besvär utan någon större nytta, då ett så ringa belopp som här vore i fråga merendels på mycket kort tid åtginge för den omyndiges underhåll.

Stockholms förmyndarkammare erinrar för sin del om att vid tillkomsten av förmynderskapslagen uttalades, att mindre förmögenheter ofta bestode av fordringar hos enskilda personer mot skuldebrev med intecknings- eller borgenssäkerhet och att det i dylika fall skulle vara förenat med oproporcionerligt besvär för förmyndarna att nödgas anlita bank för förvaring av skuldebreven. Förmyndarkammaren uttalar, att det syntes vara ofta förekommande att förmögenheter utgjordes av just sådana värdehandlingar. Såsom exempel kunde nämnas det ganska vanliga fallet att underårig vid arvskifte erhållit sin laglott i form av inteckning. En ändring av värdegränsen syntes onödig och skulle föranleda en icke ringa ökning av antalet depåer.

Beträffande andra stycket i 8 kap. 8 § har *förmyndarkammaren* påpekat, att inskrivning i skuldbok även förekommer hos svenska bostadskreditkassan och att Konungariket Sveriges stadshypotekskassa hade för avsikt att tillåta ett liknande förfarande.

*Departement-
chefen.*

Den sakkunniges förslag att ändra den i 8 kap. 8 § angivna värdegränsen för nedsättningsskyldighet har föranlett erinringar i flera yttranden. Med hänsyn till de praktiska olägenheterna av den föreslagna ändringen torde denna icke böra genomföras.

För uttagande av nedsatt värdehandling ur bankens förvar kräves enligt lagrummet överförmyndarens tillstånd. Det synes lämpligt, att undantag från denna bestämmelse medgives för det fall att värdehandlingen allenast skall genom bankens försorg överföras till annan bank för att där nedsättas i öppet förvar. Detta undantag medger uppenbarligen icke, att värdehandlingen utan överförmyndarens tillstånd pantsättes hos annan bank eller att förmyndaren på annat sätt förfogar över handlingen.

Den sakkunnige har uppmärksammat, att omyndigs värdehandlingar kunna finnas i öppet förvar hos bank utan att de nedsatts av förmyndaren. För

sådant fall har föreslagits, att värdehandlingarna skola förbliva i bankens förvar under villkor att de må uttagas allenast med överförmyndarens tillstånd. En bestämmelse i detta syfte torde böra upptagas såsom sista stycke i paragrafen. Bestämmelsen kan såsom den sakkunnige framhållit bliva av praktisk betydelse, när en förmyndare omhändertager omyndigförklarads egendom.

Med anledning av vad Stockholms förmyndarkammare anfört torde det nuvarande stadgandet om inskrivning i statsskuldboken eller i Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok böra utsträckas att gälla jämväl inskrivning i skuldbok hos annan inrättning som Konungen bestämmer.

Den sakkunnige har föreslagit, att omyndigs obligationer som ej nedsatts i bank skola såvitt möjligt inskrivas i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok med förbehåll som avses i andra stycket av paragrafen. Genom sådan inskrivning skulle bland annat vinnas trygghet, att förmyndaren icke utan överförmyndarens vetskap lyfter vinst som utfallit å premieobligation. Bestämmelsen synes lämplig. Överförmyndaren torde dock böra erhålla rätt att medgiva undantag från inskrivningsskyldigheten. Vidare bör bestämmelsen utsträckas att gälla förutom obligationer, vilka utfärdats av staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank, även obligationer utgivna av annan inrättning som Konungen bestämmer. Jag vill anmärka, att inskrivningen för närvarande är kostnadsfri utom beträffande premieobligationer, för vilka en engångsavgift uttages med 50 öre för varje inskriven obligation.

Nu anförda bestämmelse kräver en följdändring av 11 §.

Som förut nämnts har den sakkunnige även väckt förslag om nya regler angående spärrning av omyndigs banktillgodohavanden.

I 8 kap. 4 § föreskrives, att omyndigs penningmedel skola göras räntebärande. Förmyndaren äger för sådant ändamål bland annat insätta dem hos postsparbanken eller sparbank eller för längre tid hos annan bank. Under 6 § stadgas, att om den omyndige tillhöriga penningmedel böra hållas tillgängliga för bestridande av utgifter för hans underhåll eller för vården av hans egendom och medlen av sådan anledning icke kunna anbringas på sätt angives i 4 §, medlen likväl skola insättas i den omyndiges namn hos bank å en för ändamålet lämpad räkning, i den mån det lämpligen kan ske. Enligt 9 § första stycket skall rörande omyndigs medel, som insättas eller inestå hos bank, av förmyndaren göras förbehåll, att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd enligt vad särskilt är stadgat. Sådant förbehåll gäller ej ränta som inestått kortare tid än ett år. I andra stycket föreskrives, att vad i första stycket sägs ej skall äga tillämpning i fråga om medel som avses i 6 §, ej heller i något fall, om sammanlagda beloppet hos bank insatta medel icke överstiger 1,000 kronor. Ha underåriga syskon gemensam förmyndare, skola vid beräkningen av nämnda belopp syskonens medel sammanräknas.

Den sakkunnige har föreslagit, att i 9 § såsom huvudregel intages stad-

gande, att medel, som i den omyndiges namn insättas eller innestå hos bank, ej må uttagas av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd. Vad nu sagts skall dock enligt förslaget ej tillämpas å underårigs tillgodohavande å motbok med bank, om å motboken innestående kapitalbelopp icke överstiger 1,000 kronor samt förmyndare för den underårige är fader eller moder. Ej heller skall bestämmelsen gälla ränta, som innestått kortare tid än ett år, eller då förmyndaren vid medlens insättande gjort förbehåll om rätt att utfå medlen utan överförmyndarens tillstånd. Förbehåll, som sist nämnts, skall förmyndaren äga att göra i fråga om medel som avses i 6 §. Förbehållet skall allenast gälla för viss person såsom förmyndare. Har underårig, för vilken fader eller moder är förmyndare, tillgodohavande å flera böcker med en eller flera banker, skall — enligt en såsom tredje stycke av paragrafen upptagen bestämmelse — överförmyndaren ålägga förmyndaren att förena tillgodohavandena å en motbok, om detta finnes erforderligt.

Den sakkunnige har framhållit, att han överbägt införandet av en rätt för överförmyndaren att låta spärra medel, som eljest skulle kunna lyftas av förmyndaren, men funnit en sådan rätt av ringa praktiskt värde vid sidan av de föreslagna bestämmelserna. På grund härav och då en dylik befogenhet enligt den sakkunniges mening mötte betänkligheter ur allmän obligationsrättslig synpunkt, hade den sakkunnige icke upptagit något förslag av angiven innebörd.

Av den förut lämnade redogörelsen för det huvudsakliga innehållet i avgivna yttranden framgår, att *bank- och fondinspektionen* och *svenska bankföreningen* framställt erinringar mot den sakkunniges förslag i nu ifrågasättande del, därvid uttalats att förslaget lade en oskäligen börda på bankerna. Bankföreningen har vidare anförut, att förslaget icke försvårade utvägarna för oriktiga manipulationer från förmyndares sida, samt uttalat, att man icke hade rätt att förvänta, att funktionärerna i de tusentals bankkontoren skulle vara i stånd att tillämpa de ifrågasatta stadgandena. Det syntes för eningen allt annat än tilltalande att tänka sig att de vid något förbiseende skulle bliva skadeståndsskyldiga. Skulle likväl förslaget genomföras, borde det i allt fall enligt föreningens åsikt i möjligaste mån förenklas. Föreningen har vidare anmärkt, att det vore föga rationellt att vissa av de föreslagna bestämmelserna allenast gällde tillgodohavande å motbok och icke tillgodohavanden hos bank i andra fall.

Även *Svea hovrätt* har förordnat en förenkling av bestämmelserna i fråga samt därvid anförut följande:

De föreslagna reglerna om den automatiska spärrningen av omyndigs tillgångar i bank kunna möjligen till en början vålla åtminstone de små bankkontoren med mindre väl skolad personal vissa svårigheter. Den till grund för dessa regler liggande tanken synes dock vara av värde, och om reglerna i vissa hänseenden förenklas och klarare utformas torde det icke möta alltför stora svårigheter för bankerna eller deras sammanslutningar att utarbete sådana tillämpningsföreskrifter till personalens ledning, att riskerna för misstag ej bliva nämnvärt större än för närvarande. I förenklingssyfte bör övervägas, huruvida icke den olikhet som i förslaget göres

mellan legala och förordnade förmyndare kunde bortfalla och vad där stadgas om tillgodohavanden å motbok kunde utvidgas att gälla jämväl tillgodohavande å räkning för vilken motbok icke utfärdas. Medel, över vilka förmyndaren skall äga förfoga utan överförmyndarens tillstånd, böra föras å särskild räkning. På överförmyndarens initiativ bör spärrning kunna äga rum av dylika medel även då deras spärrfrihet icke grundar sig på ett av förmyndaren vid medlens insättning gjort förbehåll, och det synes som om överförmyndaren borde kunna giva föreskrift härom direkt till banken; de skäl, som i betänkandet anförts för en motsatt ståndpunkt, synas ej äga avgörande vikt.

Den i förslaget gjorda olikheten mellan legal och förordnad förmyndares rätt att förfoga över banktillgodohavanden kan avlägsnas antingen därigenom att båda erhålla behörighet att förfoga över smärre kapitalbelopp eller ock därigenom att bådas förfoganderätt även då det gäller sådana belopp göres beroende av överförmyndarens prövning, varvid den legala förmyndaren som regel borde kunna påräkna samtycke. Väljes den senare utvägen, bör det föreslagna tredje stycket i 8 kap. 9 § utgå.

Stockholms förmyndarkammare har ansett, att en automatisk spärrning vore av största värde men att undantagsbestämmelser av större räckvidd än de föreslagna vore nödvändiga. En generell regel borde införas, att allenast belopp, överstigande 1,000 kronor, skulle vara underkastade spärr, dock med rätt för förmyndaren att göra förbehåll om fri disposition beträffande medel som avsåges i 6 §. I fråga om godmanskap för bortavarande syntes spärr undantagslöst böra föreskrivas.

Överförmyndaren i Norrköping har föreslagit, att beloppet av medel, som på grund av förbehåll skulle kunna lyftas utan överförmyndarens samtycke, borde bestämmas efter samråd med överförmyndaren. *Överförmyndarna i Malmö* anse, att hos bank innestående medel böra vara spärrade oavsett beloppets storlek.

Hovrätten över Skåne och Blekinge uttalar, att lagen bör medgiva att vid gåva till omyndig, vilken sker genom insättning i bank, förbehåll göres rörande rätten till uttag.

Generalpoststyrelsen framhåller, att genomförandet av de nya bestämmelserna skulle vålla postsparbanken avsevärda svårigheter, samt anför härom:

Hos postsparbanken utfärdade motböcker för omyndiga torde för närvarande kunna uppskattas till över 500,000 st. Det stora flertalet av dessa motböcker utgöres av sådana, där förmyndaren för den underårige är hans fader eller moder och innestående kapitalbelopp understiger 1,000 kronor. Därest de ifrågasatta nya bestämmelserna skulle innebära att medel å dessa böcker icke fortsättningsvis skulle få uttagas utan tillstånd av överförmyndare, skulle detta med hänsyn till det stora antalet dylika motböcker komma att medföra avsevärda svårigheter. Om en person begärde att få uttaga medel å dylik bok, skulle det sålunda alltid bliva nödvändigt att kontrollera, att personen i fråga verkligen vore förmyndare samt därjämte den omyndiges fader eller moder.

Styrelsen tillåter sig fördenskull ifrågasätta, att sådana övergångsbestämmelser meddelas, att nuvarande regler om uttagningsrätt å motböcker, utfärdade för omyndiga före den nya lagens ikraftträdande, må äga fortsatt giltighet. Det synes jämväl önskvärt med föreskrift om att senare inträffat

ombyte av förmyndare, i vad det avser dylika motböcker, ej heller beröres av den nya lagens bestämmelser.

Vad härefter beträffar motböcker, som komma att utfärdas för omyndiga efter lagens ikraftträdande, kan givetvis åt texten å den anmälningsblankett, som insättaren har att ifylla för erhållande av postsparbanksbok, givas sådan avfattning, att förmyndaren uttryckligen angiver, att medlen få uttagas av honom utan överförmyndarens tillstånd. Därjämte skulle anteckning om förbehållet införas i motboken på fullt tydligt sätt.

Det förekommer ej sällan, att annan person än förmyndaren uttager motbok för underårig och insätter något mindre belopp, merendels som gåva. Insättaren äger därvid rätt att förbehålla antingen sig själv eller den omyndige eller ock tredje man dispositionsrätt över medlen. Styrelsen utgår ifrån, att bestämmelserna i nya lagen ej utgöra hinder för att dylik insättare må med laga verkan kunna göra förbehåll om att medlen få uttagas av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd.

Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Stockholms förmyndarkammare* ha framhållit behovet av övergångsbestämmelser.

Departement-
chefen.

Såsom den sakkunnige föreslagit torde böra stadgas, att omyndigs medel som innestå hos bank i regel ej må uttagas av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd. Det synes emellertid nödvändigt, att de föreslagna bestämmelserna väsentligt förenklas.

Den nya huvudregeln bör upptagas såsom första stycke i 9 §. I enlighet med den sakkunniges förslag bör den ej gälla ränta som innestått kortare tid än ett år. Dessutom torde böra stadgas, att tillstånd av överförmyndaren ej erfordras, därest medlen allenast skola genom bankens försorg överföras till annan bank. Det må nämnas, att enligt bestämmelse, som kommer att föreslås i 13 § lagen om vård av omyndigs värdehandlingar, förbud skall gälla mot att vid medlens överförande uppställa förbehåll om att de må uttagas utan överförmyndarens tillstånd.

Vid insättning av medel som avses i 6 § torde förbehåll böra få göras om rätt för förmyndaren att uttaga medlen utan överförmyndarens tillstånd. Bestämmelse härom bör lämpligen intagas såsom andra stycke i 9 § och givas sådan lydelse, att även annan än förmyndaren kan göra sådant förbehåll vid insättning av medel för den omyndiges räkning. Tillräcklig anledning synes icke föreligga att begränsa verkan av förbehållet så, att det icke kommer att gälla, därest ombyte av förmyndare sker.

I överensstämmelse med vad Svea hovrätt uttalat synes böra införas befogenhet för överförmyndaren att genom meddelande till bank spärra räkning, å vilken förmyndaren eljest skulle kunna göra uttag utan överförmyndarens tillstånd. Några avgörande betänkligheter häremot torde icke föreligga och en sådan bestämmelse lär vara nödvändig för att undvika missbruk av möjligheten att göra förbehåll om rätt att uttaga medel utan överförmyndarens tillstånd. Någon skyldighet att utöva kontroll i detta hänseende kan uppenbarligen icke åläggas banken.

Med den av mig förordade anordningen komma uti ifrågavarande hänseende allenast två slag av banktillgodohavanden att finnas, nämligen å ena sidan sådana där för uttag fordras överförmyndarens tillstånd och å

andra sidan sådana där förbehåll gäller att medlen må uttagas utan tillstånd. Med denna förenkling torde bestämmelserna ej komma att vålla bankerna några avsevärda olägenheter.

Såsom i flera yttranden påpekats är det nödvändigt att till de nya stadgandena foga en särskild övergångsbestämmelse. Denna torde böra innehålla, att förmyndarmedel, som vid ikraftträdandet inestå å räkning hos bank utan förbehåll om att medlen må uttagas allenast med överförmyndarens tillstånd, alltjämt skola få uttagas utan särskilt tillstånd, om ej överförmyndaren annorlunda förordnar. Därest medel efter lagens ikraftträdande insättas å räkningen eller om upplupen ränta lägges till kapitalet, bör så anses som om därvid gjorts förbehåll enligt 8 kap. 9 § andra stycket.

Ändringen av 9 § kräver en följdändring i 12 kap. 17 §.

Den sakkunnige har föreslagit vissa ändringar i 8 kap. 10 § angående verkan av att värdehandling är nedsatt hos bank m. m.

Enligt 8 kap. 10 § i dess nuvarande lydelse äger förmyndaren icke överlåta eller pantsätta omyndigs värdehandling medan den är nedsatt. Betalning av kapitalbelopp å omyndigs värdehandling må medan den är nedsatt uppbäras allenast av banken. Vidare stadgas, att överlåtelse eller pantsättning ej må ske av bevis, som utfärdats om inskrivning i statsskuldboken eller Sveriges allmänna hypoteksbanks skuldbok, eller av bevis eller motbok rörande tillgodohavande å räkning hos bank, såframt å beviset eller motboken finnes antecknat förbehåll, varom i 8 och 9 §§ sägs.

Den sakkunnige har föreslagit, att 10 § ändras så, att överlåtelse eller pantsättning av omyndigs värdehandling med överförmyndarens tillstånd kan ske medan den är nedsatt i bankens förvar. Denna bestämmelse sammanhänger med vissa föreskrifter som enligt den sakkunniges förslag skola upptagas i 9 och 10 §§ lagen om vård av omyndigs värdehandlingar. Även bevis om inskrivning av obligationer enligt 8 § förmynderskapslagen samt bevis eller motbok rörande spärrat tillgodohavande hos bank skall enligt förslaget kunna överlåtas eller pantsättas med överförmyndarens tillstånd.

De föreslagna ändringarna i 10 § förmynderskapslagen torde med vissa mindre jämkningar böra genomföras. I det följande torde jag få återkomma till frågan om de härmed sammanhängande ändringarna i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar.

Departementschefen.

Såsom i den inledande redogörelsen framhållits har den sakkunnige framlagt förslag om införande av ett stadgande enligt vilket förmyndare icke annat än i vissa undantagsfall skall vara behörig att för omyndig mottaga värdehandlingar eller penningar.

Bestämmelserna i fråga ha av den sakkunnige upptagits såsom 9 a § i 8 kap. Beträffande de skäl som ligga till grund för bestämmelserna anför den sakkunnige bland annat:

Ett utsträckt skydd mot obehöriga förfoganden över tillgångar, som icke äro placerade i bank, skulle kunna beredas genom föreskrifter att värdehandlingar eller penningar, som någon hade att överlämna till förmyndare, skulle placeras i bank av den, som hade att fullgöra prestationen, och att redovisning till förmyndaren skulle ske med bankens kvitto. Utan olägenhet skulle ett dylikt förfarande kunna användas i vissa särskilda fall: då försäkringsbolag skall utbetala försäkringsbelopp, då boutredningsman utbetalar arvsmedel eller utgiver värdehandlingar, som någon erhållit i arv, då legat skall utgöras till omyndig, då omyndig erhåller utdelning i konkurs eller vid s. k. tvångsackord. Till bestämmelser i denna riktning skulle kunna läggas en föreskrift, att var och en, som hade att utgöra en prestation i penningar eller varor till en omyndig, skulle äga att, i stället för att fullgöra prestationen till förmyndaren, placera penningarna eller värdehandlingarna i en bank och med bankens kvitto redovisa till förmyndaren. En lagstiftning i nu nämnd riktning skulle emellertid visa betydande luckor i skyddet för den omyndige. Så skulle man icke äga skydd mot förskringring av medel, som inflyta vid försäljning av omyndigs fasta egendom. Man skulle ej heller äga skydd t. ex. mot förskringring av förmyndarmedel av den art, som nyligen visat sig i Stockholm. I detta fall hade en förmyndare av en person för myndlingens räkning mottagit ett belopp av mellan 200,000 och 300,000 kronor — utgörande kapitaliserat underhållsbidrag och skadestånd — samt omedelbart använt dessa penningar till spekulationer, vilka gått med betydande förlust. Dylika fall kan man förhindra endast genom ett generellt stadgande, att prestationer i penningar eller varor till den omyndige i princip icke kunna fullgöras på annat sätt än genom att värdehandlingarna eller medlen placeras i bank på sådant sätt att de bliva spärade.

Det skäl, som kan anföras mot en dylik regel — till vilken, i den mån den innebär att förmyndaren icke äger mottaga den omyndiges medel eller värdehandlingar, motsvarighet redan finnes i den tyska och den danska rätten — är att den skulle lägga vissa band på den frihet, rättslivet för närvarande äger. Om bestämmelsen förses med tillräckligt stora undantag, torde emellertid dess antagande icke möta avgörande betänkligheter.

I enlighet med det anförda stadgas i den föreslagna paragrafen, att förmyndaren icke utöver vad som framgår av tidigare bestämmelser i kapitlet är behörig att utan tillstånd av överförmyndaren för den omyndige mottaga värdehandlingar eller penningar. Denna huvudregel skall dock enligt den sakkunniges förslag icke gälla: 1) om värdet av det som på en gång skall emottagas, icke överstiger 500 eller, där förmyndare för underårig är hans fader eller moder, 1,000 kronor, 2) penningar, som mottagas inom området för rörelse, vilken med överförmyndarens samtycke drives för den omyndiges räkning, eller vid förvaltningen av hans fasta egendom, 3) värdehandling, som enligt 8 § andra stycket icke behöver nedsättas i bank, 4) värdehandling, i vilken även annan än den omyndige äger del, samt 5) vad den omyndige erhåller från oskiftat dödsbo på grund av 1 kap. 5 § lagen om boutredning och arvskifte.

Då förmyndaren icke är behörig att emottaga värdehandlingar eller penningar, skola enligt förslaget värdehandlingar i den omyndiges namn nedsättas i öppet förvar hos bank och penningar insättas hos bank å sådan räkning, att de kunna utan föregående uppsägning uttagas, samt utan förbe-

håll, att de få uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Redovisning till förmyndaren skall ske med bankens bevis om nedsättning eller insättning.

I anslutning till 9 a § föreslås ett tillägg till 10 § som avser att komplettera bestämmelserna i den förra paragrafen.

Mot de föreslagna bestämmelserna ha uttalats betänkligheter i flera yttranden.

Svea hovrätt, som framhållit att behörighetsinskränkningen för förmyndaren i den givna utformningen skulle innebära ett besvärande band på den rättsliga samfärdseln och en påtaglig fara för rättsförluster, har vidare anfört bland annat:

Att förmyndaren, trots den vittgående bestämmanderätt i den omyndiges angelägenheter som alltjämt skall tillkomma honom, i regel skulle sakna behörighet att mottaga prestationer utöver viss värdegräns, är en för hävdvunnen rättsuppfattning så främmande tanke, att man under avsevärd tid framåt måste räkna med rättsvillfarelser på denna punkt. Detta gäller så mycket mera som enligt förslaget värdegränsen skulle vara olika för legala och förordnade förmyndare och undantagsbestämmelser med delvis ganska svävande gränser skulle gälla. Förslaget innebär i själva verket, att risken för oärlighet från förmyndarens sida i viss utsträckning överflyttas från den, i vars intresse förmyndarförvaltningen är anordnad och som på den grund är närmast att bära förlusten, till en förmyndarens medkontrahent, som befinner sig i en måhända ganska ursäktlig villfarelse beträffande de nya bestämmelsernas innebörd.

Om sålunda förslaget i denna del ej kan i oförändrat skick tillstyrkas, torde syftet kunna till väsentlig del vinnas genom bestämmelser av mera begränsad räckvidd. I vissa närmare angivna fall av stor praktisk betydelse synes nämligen grundsatsen i fråga kunna upprätthållas. Detta gäller till en början då prestationen skall verkställas av ett försäkringsföretag, dock att undantag torde böra göras beträffande pensionsbelopp och andra sådana periodiska prestationer. Ett fall som påkallar särskild uppmärksamhet är likvideringen av omyndigs tillgodohavande i dödsbo. Skyldighet att till bank inleverera omyndig tillkommande värdehandlingar och penningar torde böra gälla för boutredningsman. Tveksamt synes däremot vara, huruvida sådan skyldighet kan upprätthållas även då boutredningen handhaves av dödsbodelägarerna själva; att den som därvid har att företräda den omyndiges intressen skulle sakna behörighet att emottaga vad som tillkommer denne kunde lätt nog förbises av delägarerna. Till vinnande av ökad trygghet för den omyndige vore det dock önskligt, om regeln även här kunde upprätthållas. Detsamma gäller i åtskilliga andra fall, såsom beträffande köpeskillning vid försäljning av fastighet, engångslikvid för fullgörande av underhållsskyldighet, vinst å lott eller premieobligation som ej är deponerad. Att för dessa och andra liknande fall uppställa en tvingande föreskrift synes väl ej tillrådligt. Men åtskilligt kunde vinnas, om i lag upptoges en allmän regel, enligt vilken skyldighet att till omyndig utgiva penningar eller värdehandling finge med laga verkan fullgöras hos bank och i anslutning härtill gäves föreskrifter i syfte att befordra anlitan det av denna utväg. Sålunda kunde stadgas befogenhet för överförmyndaren eller rätten att, då samtycke till viss rättshandling meddelas eller eljest, föreskriva att prestation till omyndig skall ske i nämnda ordning. Naturligtvis finge det sörjas för att föreskriften bragtes till den prestationsskyldiges kännedom. Beträffande vinst å premieobligation, som för omyndigs

räkning inskrivits i statsskuldboken, bör den ifrågavarande skyddsregeln gälla. Om bestämmelserna i ämnet utformas på nu angivna sätt, kunna de utan olägenhet vinna tillämpning även beträffande prestationer av mera begränsat värde.

Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* har framhållit nödvändigheten av att medkontrahentens berättigade intressen beaktas samt uttalar härom:

Det föreslagna stadgandet i 9 a § skulle lägga vissa band på den frihet rättslivet för närvarande äger. Då någon har att överlämna värdehandlingar eller erlagga betalning till en omyndig, åvilar honom — gäldenären — den icke alltid lätta uppgiften att undersöka, huruvida behörighet för förmyndaren att mottaga prestationen är för handen eller anlitande av bank är nödvändigt. Det är emellertid icke nog härmed. Därest skyddet för den omyndige skall bli effektivt, måste påföljden därav, att betalning erlagts till förmyndaren i fall då denne icke varit behörig, vara den att den verkställda betalningen i förhållande till den omyndige är utan verkan. Den sakkunnige torde utgå från att så är fallet. Emellertid torde det erfordras närmare lagbestämmelser för att reglera verkningarna av betalning som erlagts till obehörig förmyndare. Även andra praktiska olägenheter synas vara förenade med det föreslagna betalningssättet. Sålunda torde det stå gäldenär öppet att anlita vilken bank han önskar, vilket torde leda till att en omyndigs tillgodohavanden antingen bliva splittrade å olika banker eller också skola överföras från en bank till en annan i ett stort antal fall. De svårigheter som yppa sig synas vara så allvarliga, att det kan ifrågasättas huruvida det föreslagna stadgandet bör införas. Det av den sakkunnige förordade betalningssättet synes utan olägenhet kunna genomföras för vissa särskilda slag av penningutbetalningar, t. ex. då försäkringsbelopp skall utbetalas. Däremot torde andra utvägar till nödig kontroll böra undersökas när det är fråga om penningbetalningar i allmänhet. Huruvida anlitande av postgirot kan erbjuda en framkomlig väg torde icke vara möjligt att utan närmare utredning avgöra.

Hovrätten har vidare påpekat, att syftet att skydda den omyndiges egendom icke syntes kunna åberopas till stöd för föreskrifter som hänförde sig till formerna för gåva. Dessutom har hovrätten framställt vissa detaljmarkeringar mot paragrafen samt härom anfört följande:

Värdegränsen under 1) hänför sig till »det, som på en gång skall emottagas». Detta uttryck torde icke vara fullt tillfredsställande. Om ett större belopp skall erläggas, kan ju förmyndaren åtkomma detsamma genom att med sin medkontrahent överenskomma om en serie delbetalningar av vilka ingen överstiger 500 resp. 1,000 kronor. Undantaget under 2) avser bl. a. penningar som mottagas vid förvaltningen av den omyndiges fasta egendom. Detta uttryck synes icke vara tillräckligt tydligt. Man kan ifrågasätta huruvida därunder komma belopp som mottagas vid tomtförsäljningar, engångsersättningar som utgå vid upplåtande av vägrätt eller andra nyttjanderätter avseende lång tid, till jordägare utgående avgäld från gruvinnehavare etc. Undantaget torde böra omfatta endast sedvanlig, periodisk avkastning av fast egendom.

Svenska bankföreningen, som ansett sig icke kunna tillstyrka förslaget i oförändrat skick, har anfört följande:

Det förslag, som här framlägges, är av en ofantligt omfattande innebörd. Det föreslås, att med vissa angivna undantag förmyndare icke skall vara behörig att utan särskilt tillstånd av överförmyndaren mottaga värdehandlingar

eller penningar för den omyndige. Följden av dylik föreskrift skulle bli, att varje prestation i strid mot densamma, som någon, i okunnighet eller missuppfattning av bestämmelserna, gjorde direkt till förmyndaren i stället för till bank under spärrning, skulle vara rättsligt ogiltigt. Det må antecknas, att någon definition eller begränsning av begreppet värdehandling icke givits samt att bland de i paragrafen nämnda undantagen finnas sådana, som icke kunna fast avgränsas (penningar som mottagas inom området för rörelse, vilken med överförmyndarens samtycke drives för den omyndiges räkning, eller vid förvaltningen av den omyndiges fasta egedom).

I betänkandet har icke gjorts något försök till lösning av de många komplikationer, vartill icke realiserande av förslaget skulle föranleda. I synnerligen många fall skulle ju prestationen icke kunna på rimligt sätt fullgöras utan förutgången korrespondens mellan gäldenären och förmyndaren, vilket måhända, då mora vore förestående, icke skulle kunna medhinnas.

En grundläggande förutsättning för att ett system i den riktning, som föreslagits, överhuvud taget skulle kunna med bättnad tagas under övervägande, synes vara, att hela vår förmyndarförvaltning bleve omlagd sålunda att den erhöles en mera fast och centraliserad organisation. En dylik reform är icke ifrågasatt och torde icke i detta sammanhang kunna aktualiseras.

Då vi således icke kunna tillstyrka förslaget i förevarande paragraf, anse vi dock, att det är i hög grad önskvärt och att praktiska möjligheter jämväl finnas att för vissa bestämt avgränsade områden åstadkomma anordningar i den i förslaget anvisade riktningen. Vi tänka närmast på utbetalningar från försäkringsanstalter och från stärbhus; måhända böra även räknas hit betalningar eller vissa slag av betalningar, som göras från eller förmedlas genom inrättningar eller kassor av beskaffenhet, som finge uttryckligt angivas.

Av *Göta hovrätt* har framhållits, att förslaget saknar bestämmelser för reglerande av de rättsförhållanden, som kunna uppkomma mellan förmyndare och omyndig samt tredje man för det fall att förmyndare i strid mot föreskrifterna i den föreslagna paragrafen för den omyndige emottager värdehandlingar eller penningar. Dylika bestämmelser syntes lika nödvändiga som de bestämmelser i 8 kap. 16 och 17 §§ förmynderskapslagen, vilka reglerade rättsförhållanden uppkomna med anledning av att avtal å den omyndiges vägnar ingåtts utan att föreskrivet samtycke av överförmyndaren eller rätten inhämtats.

I vissa yttranden, där erinran ej framställts mot den föreslagna huvudregeln, ha anmärkningar anförts beträffande undantagen. *Justitiekanslersämbetet* har framhållit, att det syntes vara en ganska enkel anordning att låta hyror och arrenden för omyndigs fastighet uppbäras av bank, varför tillräcklig anledning att i denna del frångå huvudregeln icke syntes föreligga.

Försäkringsjuridiska föreningen har ansett behövt, att bestämmelserna på flera punkter förtydligas och kompletteras. Föreningen anför:

Enligt förslaget skall förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd äga mottaga värdehandling eller penningar, om värdet av det som på en gång mottages icke överstiger 500 eller, där förmyndare för underårig är hans fader eller moder, 1,000 kronor. Denna bestämmelse lär böra tolkas så, att de angivna beloppen gälla en var av flera myndlingar. Ett förtydligande i denna riktning vore önskvärt.

I vissa fall kan ersättning samtidigt komma att utgå från samme försäkringsgivare på grund av två eller flera försäkringsavtal. Är försäkringsgiva-

ren skyldig tillse, att det, som på grund av två eller flera försäkringsavtal samtidigt utbetalas, icke överstiger de angivna maximibeloppen, eller inskränker sig hans skyldighet till att tillse, att utbetalning på grund av ett och samma avtal ej överstiger maximibeloppen? Spörsmålet kan synas obetydligt, men inom större försäkringsbolag, där varje bransch drives som en särskild enhet och av särskild personal, skulle en effektiv kontroll härutinnan bliva vanskelig att genomföra till rimliga kostnader. Lagtexten synes böra så formuleras, att maximibeloppen hänföra sig till ett avtal.

Från förbudet att utan överförmyndarens tillstånd mottaga penningar hava enligt förslaget undantagits penningar, som mottagas inom området för rörelse, vilken med överförmyndarens samtycke drives för den omyndiges räkning, eller vid förvaltningen av hans fasta egendom. Tveksamhet synes kunna föreligga, om vad häri innefattas, och dessutom synes i viss mån riktigheten av den uppställda principen kunna sättas i fråga.

Om en förmyndare med överförmyndarens tillstånd driver handelsrörelse och skada uppkommer å ett varuparti, skulle förmyndaren utan tillstånd av överförmyndaren hos försäkringsgivaren kunna lyfta ersättningsbeloppet, i varje fall om detsamma icke kan anses överstiga normal ersättning. Men om t. ex. hela varulagret skulle förstöras, lär det vara tvivelaktigt, om utbetalning kan ske till förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd. Lagförslaget giver icke i sin nuvarande formulering klarhet om, hur en försäkringsgivare i dylikt fall skall förfara. En mera bestämd gräns mellan de fall, då utbetalning av skadeersättning kan äga rum till förmyndare utan överförmyndarens medgivande, och då medgivande fordras, synes vara önskvärd. Även då skadeersättningens mottagande otvivelaktigt måste anses ligga inom området för rörelsen, lär en begränsning av det fria beloppet vara påkallad. Förslagsvis kan en dylik gräns sättas till 10,000 kronor.

Även i fråga om ersättning för skada å fast egendom föreligger oklarhet, i vad mån skadeersättning kan anses falla inom begreppet förvaltning av egendomen. Ersättning för smärre reparationer i anledning av uppkommen skada lär väl kunna hänföras till uttrycket »vid förvaltning». Förutsättning härför är emellertid, att man antager förefintligheten av en normal förvaltningsrisk av principiellt samma slag som den för rörelse förutsatta företagarrisken. I vissa fall skulle alltså även ersättning för skada å fast egendom kunna utbetalas direkt till förmyndaren. Men ersättning för skada å hela fastigheten eller å en betydande del av densamma torde enligt förslaget icke kunna utbetalas på detta sätt.

Även *Sveriges advokatsamfund* anser, att bestämmelserna böra i vissa hänseenden utformas på annat sätt. Samfundet har uttalat bland annat:

Från förbudet för förmyndare att å den omyndiges vägnar mottaga värdehandlingar och penningar ha vissa undantag medgivits. Som av motiven framgår ha dessa undantag tillkommit i tredje mans intresse. Med hänsyn härtill kan ifrågasättas, om icke möjlighet bör givas förmyndaren att utan särskilt tillstånd från överförmyndaren för den omyndiges räkning mottaga å dennes namn ställda checker, därest dessa korsats, ävensom växlar, och detta oavsett om de mottagas i en för myndlingens räkning driven rörelse. Vidare synes den rätt att å myndlingens vägnar mottaga pengar, som enligt förslaget tillkommer förmyndare, som med överförmyndarens medgivande driver anmälningspliktig näring för den omyndiges räkning, böra utsträckas till de visserligen mer sällsynta men långt ifrån betydelselösa fall, då förmyndaren driver icke anmälningsskyldig näring för myndlingen. — Å andra sidan torde man böra överväga möjligheten av att till den omyndiges skydd införa bestämmelser om att likvid för domfäst fordran, därest den uppgår till visst belopp, skall erläggas icke till förmyndaren utan till bank.

Stockholms förmyndarkammare har framhållit, att de i undantaget under 1) angivna värdegränserna syntes kunna bestämmas till ett enhetligt belopp samt att undantaget under 2) borde gälla även rörelse, för vilken överförmyndarens tillstånd icke erfordrades. Särskilt undantag för det under 4) avsedda fallet syntes ej behöfligt.

I de avgivna yttrandena ha vägande erinringar framställts mot detta förslag, vilket ansetts strida mot hävdvunnen uppfattning av förmyndarens ställning och den reglering av hans befogenheter lagen i övrigt innehåller. Såsom Svea hovrätt anført kan befaras, att förslagets genomförande skulle under lång tid framåt föranleda rättsvillfarelser. Även den omständigheten, att ett flertal undantag från den föreslagna principen måste uppställas, gör det antagligt att denna icke inom överskådlig tid skulle komma att ingå i allmänhetens medvetande.

Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna förorda en sådan inskränkning i förmyndarens behörighet att företräda den omyndige som den sakkunnige föreslagit. Det torde emellertid, såsom den sakkunnige jämväl antytt, vara möjligt att på en annan väg tillmötesgå den strävan som uppbär förslaget.

En väsentlig förbättring av skyddet för den omyndige synes kunna vinnas redan därigenom att i lagen upptages en regel, enligt vilken den som har att utgiva omyndig tillkommande värdehandling eller penningar berättigas att fullgöra sin förpliktelse genom att nedsätta värdehandlingen eller att inbetala beloppet hos bank, även om det icke utgör betalning å omyndigs värdehandling som är nedsatt i bankens förvar. Det torde kunna antagas, att en sådan rätt jämförelsevis snart skulle komma att allmänt tagas i anspråk av bankerna själva liksom av vissa andra, jämförliga inrättningar. Och några olägenheter av betydelse synas icke vara att befara. Jag vill därför föreslå, att ett stadgande av angivna innebörd införes i lagen. Beträffande inbetalning av penningmedel bör tillika föreskrivas, att medlen skola av banken insättas i den omyndiges namn å spärrad räkning, utom såvitt angår ränta och annan avkastning. En föreskrift i denna riktning torde lämpligen kunna meddelas genom hänvisning till bestämmelserna i 3 § lagen om vård av omyndigs värdehandlingar, därest denna paragraf, såsom i det följande föreslås, ändras därhän att kapitalbelopp som av bank uppbäres å nedsatt värdehandling skall insättas å spärrad räkning.

För vissa särskilda fall torde kunna stadgas skyldighet att nedsätta värdehandling eller inbetala penningar hos bank. Föreskrift om sådan obligatorisk nedsättning eller inbetalning hos bank synes böra meddelas för boutredningsman och testamentsexekutor beträffande värdehandlingar och penningmedel, vilka tillkomma omyndig på grund av giftorätt, arv eller testamente eller såsom underhåll enligt lagen om arv. Beteckningarna boutredningsman och testamentsexekutor användas här i samma betydelse som i lagen om boutredning och arvskifte. För det fall att boutredningen omhänderhaves av dödsbodelägarna synes däremot någon motsvarande skyldighet svårigen kunna uppställas, helst som förmyndaren i sådan händelse

Departementschefen.

har att själv deltaga i förvaltningen av boet. Enligt förslaget angående ändring av nyssnämnda lag, vartill jag återkommer i det följande, skall emellertid överförmyndaren erhålla rätt att påkalla, att dödsboets egendom avträdes till förvaltning av boutredningsman. Sker detta, kommer tydligen bestämmelsen om skyldighet för boutredningsman att nedsätta värdehandling och inbetala penningmedel hos bank att bli tillämplig.

I övrigt torde en tvångsföreskrift av detta slag böra ifrågakomma beträffande penningmedel som tillkomma omyndig på grund av försäkring. Härvid böra dock, såsom Svea hovrätt anmärkt, pension och livränta undantagas.

Den skyldighet att nedsätta värdehandling eller inbetala penningmedel hos bank som nu föreslagits synes icke böra gälla, om värdet av det som skall utgivas är ringa. I andra fall torde kunna anförtros åt överförmyndaren att medgiva undantag, när han finner skäl därtill.

Av Svea hovrätt har föreslagits, att befogenhet stadgas för överförmyndaren eller rätten att, då samtycke till viss rättshandling meddelas eller eljest, föreskriva, att prestation till den omyndige skall ske i sådan ordning som förut nämnts, därvid hovrätten emellertid anmärkt, att det naturligtvis finge sörljas för att föreskriften bragtes till den prestationsskyldiges kännedom. Med anledning av detta förslag vill jag förorda, att överförmyndaren erhåller befogenhet att genom meddelande till den som skall utgiva värdehandling eller penningmedel förordna, att förpliktelsen skall fullgöras på ifrågavarande sätt. Någon viss form för sådant meddelande torde icke behöva stadgas. Det bör sålunda vara tillfyllest, att meddelandet sker bevisligen.

Ur den omyndiges synpunkt är det obestriddligen önskligt att jämväl giva förmynderskapsdomstolen befogenhet att, då den meddelar tillstånd till överlåtelse av eller inteckning i fast egendom eller tomträtt, uppställa såsom villkor att köpeskillingen eller lånebeloppet skall inbetalas hos bank. Såsom Svea hovrätt anfört är det emellertid nödvändigt, att medkontrahenten erhåller vetskap om villkoret. Då domstolen i regel torde sakna kännedom om medkontrahenten, kan det icke stadgas, att han skall underrättas genom meddelande från domstolen. Vad angår tillstånd till inteckning synes det icke heller finnas möjlighet att genom villkorets intagande i tillståndsbeslutet giva medkontrahenten del därav. Rättens medgivande fordras allenast för att förmyndaren hos inskrivningsdomaren skall kunna erhålla inteckning i fastigheten eller tomträtten och är således utan betydelse för upptagandet av lån, sedan inteckning beviljats. När fråga är om tillstånd för förmyndaren att överlåta fast egendom eller tomträtt, är däremot betalningsföreskriftens införande i tillståndsbeslutet en i och för sig tänkbar väg för att bringa den till medkontrahentens kännedom. Det kan dock befaras, att en sådan föreskrift i beslutet ej sällan kommer att förbises eller missförstås, och det synes mindre tilltalande, att om medkontrahenten av misstag utgiver vederlaget för egendomen till förmyndaren i stället för till bank, han kan bli nödsakad att erlagga det ännu en gång.

Av dessa skäl har någon bestämmelse, som tillerkänner domstolen be-

fogenhet att föreskriva att värdehandlingar och penningar skola nedsättas eller insättas hos bank, icke ansetts böra meddelas. Den av mig föreslagna bestämmelsen om befogenhet för överförmyndaren att meddela föreskrift därom kan emellertid bliva av praktisk betydelse även vid överlåtelse av fast egendom eller tomträtt i de fall då överförmyndaren erhåller kännedom om medkontrahenten innan denne erlagt betalning för egendomen.

De bestämmelser som jag i det föregående förordat torde böra införas såsom 11 a § i 8 kap. förmynderskapslagen. Till paragrafen bör lämpligen fogas stadgande om skyldighet för den som nedsätter värdehandling eller inbetalar penningar hos bank att ofördröjligen underrätta förmyndaren därom. För att paragrafen skall bliva tillämplig även å godmanskap torde erfordras viss ändring av 11 kap. 8 §. En erinran om skyldigheten för boutredningsman och testamentsexekutor att nedsätta värdehandling eller inbetala penningmedel hos bank bör upptagas i 2 kap. 18 § lagen om boutredning och arvskifte.

I vissa yttranden har berörts frågan om rättsverkningarna av att den som är skyldig att nedsätta värdehandling eller inbetala penningmedel hos bank i stället överlämnar handlingen eller beloppet till förmyndaren, därvid ifrågasatts att särskilda bestämmelser i ämnet skulle vara erforderliga. Det lär emellertid av allmänna rättsregler följa, att den som åsidosätter lagens föreskrift i nämnda hänseende ådrager sig skadeståndsskyldighet, om den omyndige till följd därav kommer att lida förlust.

Jag vill nämna, att när omyndigs premieobligation inskrivits i statsskuld-boken, vinst å obligationen redan för närvarande utbetalas till förmyndaren allenast med överförmyndarens tillstånd. I övrigt torde i administrativ ordning för vissa myndigheter och inrättningar kunna meddelas föreskrift att, när fråga är om utgivande av värdehandlingar eller penningmedel som tillkomma omyndig, värdehandlingarna eller penningmedlen skola nedsättas eller inbetalas hos bank.

Den sakkunnige har beträffande lagen om förmynderskap slutligen föreslagit införande av bestämmelser om skyldighet i vissa fall för förmyndare att edfästa förteckning över omyndigs egendom m. m.

I 9 kap. 2 § stadgas, att när första gången egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, tillfaller underårig, förmyndaren inom en månad därefter skall till överförmyndaren ingiva förteckning över egendomen. Blir den som uppnått myndig ålder förklarad omyndig, skall förmyndaren ingiva förteckning inom tre månader från det förmynderskapet inskrevs. Erhåller den omyndige egendom vid senare tillfälle, skall förteckning däröver ingivas inom en månad. I 3 § samma kap. stadgas, att om egendom tillfallit den omyndige under de tre sista månaderna av året, särskild förteckning ej erfordras och att i stället uppgift skall lämnas i nästa årsräkning. Saknar omyndig tillgångar, skall anmälan därom göras hos överförmyndaren enligt 4 § samma kap.

Den sakkunnige framhåller, att när en person förklaras omyndig, det kan erbjuda betydande svårigheter att få exakt kännedom om myndlingens tillgångar. Om och i vilken utsträckning förmyndaren fått egendom under sin förvaltning, kontrolleras blott genom att han till överförmyndaren jämlikt 9 kap. 2 eller 4 § inlämnar en förteckning å egendomen eller en uppgift, att den omyndigförklarade saknar egendom under förmyndarens förvaltning. Ett förstärkande av förmyndarens uppgiftsplikt syntes förden skull synnerligen önskligt. Den sakkunnige har föreslagit, att förmyndaren skall å den förteckning över den omyndigförklarades egendom, han skall ingiva, eller å sin förklaring att den omyndigförklarade saknar egendom, under edlig förpliktelse intyga, att hans uppgifter äro i allo riktiga och att ej något är med vetskap eller vilja utelämnat. Förmyndaren och den som eljest tagit befattning med den omyndiges egendom skall enligt förslaget kunna åläggas edgång. Bestämmelserna ha av den sakkunnige intagits under 9 kap. 7 §.

Beträffande 9 kap. 8 § har den sakkunnige föreslagit en ändring, som utgör en följd av förslaget till lag angående ändring av lagen om vård av omyndigs värdehandlingar och som innebär, att förmyndaren befrias från skyldighet att till överförmyndaren avlämna förvaringsbevis beträffande värdehandlingar som nedsatts hos bank. Sådant bevis skall enligt förslaget tillställas överförmyndaren av banken.

Stockholms förmyndarkammare har anfört, att enligt vad erfarenheten visat förmyndarna icke alltid beaktat vikten av att de förteckningar och anmälningar, som skola lämnas över omyndigs egendom, äro riktiga. Den föreslagna skärpningen av det ansvar, varunder förteckningar och anmälningar skola lämnas, borde därför gälla alla förmyndare och icke allenast förmyndare för omyndigförklarade.

Departement-
chefen.

En skärpning av förmyndarens uppgiftsplikt synes välbehövlig. Den torde emellertid böra avse alla förmyndare och ej såsom den sakkunnige föreslagit allenast förmyndare för omyndigförklarad person.

I 9 kap. 3 § synes böra upptagas stadgande, att förmyndaren å förteckning som avses i 2 § skall teckna edlig försäkran om uppgifternas riktighet. Rätten bör erhålla befogenhet att vid vite förelägga förmyndaren att edfästa denna, såframt yrkande därom framställes av överförmyndaren eller det eljest finnes påkallat. Dessutom synes böra föreskrivas, att om annan tagit befattning med den omyndiges egendom, edgång må åläggas honom. I 4 § bör stadgas, att nämnda bestämmelser i tillämpliga delar skola gälla anmälan om att omyndig saknar tillgångar. Den nuvarande bestämmelsen i 3 § om att särskild förteckning i vissa fall ej erfordras synes medgiva förmyndaren ett alltför långt anstånd med avlämnande av uppgift om att egendom tillfallit den omyndige och bör därför lämpligen utgå.

För att de föreslagna nya bestämmelserna i 9 kap. 3 § skola bliva tillämpliga även å gode män torde erfordras ett tillägg till 11 kap. 9 §.

Beträffande 9 kap. 7 § torde böra vidtagas en följdändring av enbart redaktionell natur. Den jämkning av 8 § samma kap. som den sakkunnige föreslagit torde böra genomföras.

Förslaget till lag om ändring av lagen angående införande av lagen om förmynderskap.

Den sakkunnige har föreslagit, att vissa frågor, som enligt 8 kap. 9 a och 10 §§ i förslaget till lag om ändring av lagen om förmynderskap skola prövas av överförmyndaren, skola i Stockholm få avgöras av viss ledamot av förmyndarkammaren eller annan lämplig person som rådhusrätten förordnar.

Av *Stockholms förmyndarkammare* har föreslagits, att jämväl frågor om avtal angående sammanlevnad i oskiftat bo och om godkännande av bodelning och arvskifte skola få avgöras av viss befattningshavare hos förmyndarkammaren.

I 13 § lagen angående införande av lagen om förmynderskap torde böra intagas bestämmelse, att förut berörda frågor om spärrning av omyndigs tillgodohavande, om tillstånd till överlåtelse eller pantsättning av värdehandlingar och fordringar samt om skyldighet att nedsätta eller inbetala värdehandlingar och penningmedel hos bank må handläggas av viss ledamot av förmyndarkammaren eller av annan lämplig person som rådhusrätten förordnar. Där emot anser jag mig icke kunna förorda, att ärenden av de slag förmyndarkammaren angivit överlämnas till viss befattningshavares prövning.

Departementschefen.

Förslaget till lag angående ändring av lagen om vård av omyndigs värdehandlingar.

Den sakkunnige har såsom förut nämnts föreslagit betydelsefulla ändringar av bestämmelserna om vård av omyndigs värdehandlingar.

Förslaget berör till en början frågan när lagen om vård av omyndigs värdehandlingar skall vara tillämplig. Enligt vad som framgår av den förut lämnade redogörelsen har den sakkunnige i 8 kap. 8 § lagen om förmynderskap upptagit en bestämmelse, enligt vilken omyndigs värdehandlingar, som finnas i öppet förvar hos bank, utan att ha nedsatts av förmyndaren, icke skola få utgivnas till förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd. I anslutning härtill har den sakkunnige såsom andra stycke i 1 § lagen om vård av omyndigs värdehandlingar upptagit stadgande, att om bank innehar värdehandlingar i öppet förvar och ägaren blir omyndigförklarad eller handlingarna tillfalla omyndig, banken skall svara för handlingarnas förvaring och förvaltning enligt samma lag från den tidpunkt då förmyndaren påkallat att de skola förvaltas enligt bestämmelserna i lagen.

Bestämmelserna i lagen om vård av omyndigs värdehandlingar böra göras tillämpliga i alla fall, då omyndigs värdehandlingar, som skola förvaltas av förmyndaren, finnas i öppet förvar hos bank, utan att ha nedsatts enligt

Departementschefen.

lagen om förmynderskap. För sådant ändamål fordras ett tillägg till 1 §. Bankens skyldighet att förvalta handlingarna enligt lagens bestämmelser torde utan särskild åtgärd böra inträda, så snart banken får vetskap om att innehavaren är omyndig. Särskild bestämmelse härom synes ej erforderlig.

Den sakkunnige har föreslagit vissa tillägg till bestämmelserna i 2 och 3 §§, som röra bankens skyldigheter i fråga om nedsatta värdehandlingar.

Den sakkunnige anför, att då betalning belöper å inteckning efter exekutiv auktion eller expropriation eller då betalning å inteckning skall erläggas enligt den s. k. ensittarlagen, vattenlagen, lagen om flottning i allmän flottled eller gruvlagen, inteckningen skall, efter tillstånd från överförmyndaren, av banken utlämnas till förmyndaren, varefter denne har att uppbära betalningen. Samma regel gäller, då betalning utfaller å inteckning vid fördelning genom Konungens befallningshavande av ersättning som utgår på grund av brandförsäkringsavtal. Av den sakkunnige har föreslagits, att banken hädanefter skall ombesörja inkassering av ifrågavarande belopp.

Den sakkunnige har vidare föreslagit, att det skall åligga banken att ombesörja åtgärd hos inskrivningsdomaren som rör intecknat skuldebrev, såframt förmyndaren gör framställning därom och, då fråga är om åtgärd genom vilken inteckningssäkerheten minskas, överförmyndaren samtyckt därtill.

Dessutom har den sakkunnige föreslagit, att banken befrias från nu stadgad skyldighet att underrätta överförmyndaren, då kapitalbelopp uppburits å deponerad värdehandling. Föreskriften härom har av den sakkunnige ansetts överflödig, för den händelse 3 § i lagen ändras i enlighet med vad i det följande sägs. I övrigt har den sakkunnige föreslagit vissa redaktionella jämkningar i 2 §.

I fråga om 3 § har den sakkunnige erinrat, att medel, som uppbäras av bank hos vilken omyndigs värdehandlingar ligga i förvar, enligt gällande rätt skola ställas till förmyndarens förfogande. Den sakkunnige har ansett tiden vara inne att fullständiga den omyndiges skydd genom föreskrift, att kapitalbelopp som banken uppburit skall insättas å spärrad räkning. Sådant föreskrift har upptagits i 3 §. Den sakkunnige har vidare föreslagit vissa följdändringar i 5 §.

Enligt 6 § i lagen gäller nu, att banken vid nedsättning av omyndigs värdehandling skall till förmyndaren överlämna skriftligt förvaringsbevis i två exemplar, av vilka förmyndaren skall överlämna det ena exemplaret till överförmyndaren. Den sakkunnige har föreslagit, att det ena exemplaret hädanefter skall av banken översändas direkt till överförmyndaren. Vidare har den sakkunnige i paragrafen infört bestämmelse för de fall att omyndigs värdehandlingar finnas i förvar hos bank utan att ha nedsatts enligt lagen om förmynderskap. I 7 § har upptagits föreskrift, att banken årligen skall till överförmyndaren översända uppgift rörande de värdehandling-

ar som för myndlingens räkning voro nedsatta i bankens förvar vid föregående års utgång samt avskrift av bankens räkning med den omyndige.

Svea hovrätt har uttalat, att den befattning, som överförmyndaren enligt förslaget förutsattes komma att taga med ärenden som berörde intecknade skuldebrev, borde regleras i lagen om förmynderskap.

Av *Stockholms förmyndarkammare* har hemställts, att i lagen borde bibehållas föreskrift om att banken skall underrätta överförmyndaren, när kapitalbelopp uppburits å värdehandling. Överförmyndaren kunde i så fall bättre följa förmyndarförvaltningen.

I detta sammanhang må framhållas, att *svenska bankföreningen* ansett att avgiften för vård av omyndigs värdehandlingar bör höjas. Denna avgift må för närvarande i fråga om inhemska värdehandlingar ej överstiga en krona och beträffande utländska värdehandlingar 50 öre för varje påbörjat tusental av handlingarnas värde.

Föreningen anför:

En följd av genomförandet av de i de omyndigas intresse föreslagna författningsändringarna blir en högst betydande ökning av bankernas arbete och därav föranledda kostnader. Förmyndaren kommer att i mycket erhålla lättnad, medan banken förvandlas från en vårdare av anförtrödda penningmedel och värdehandlingar till en verklig *homme d'affaires* för de omyndiga. Den ersättning till bankerna, som för närvarande utgår, är knappt tillmätt och otvivelaktigt i talrika fall förlustbringande, så mycket mera som någon minimiavgift för omyndigförvar icke finnes stadgad. Vi hemställa, att i samband med den nya lagstiftningen revidering företages av gällande bestämmelser om bankernas avgifter för dessa förvar. Det lämpligaste synes oss vara, att bestämmelse meddelas, varigenom bankerna berättigas att, vid sidan av taxan, betinga sig särskild ersättning för särskilt arbete som icke skäligen kan anses ersatt genom densamma. En sådan bestämmelse torde böra förbindas med stadgande av skyldighet för bank att vid meningsskiljaktighet om debiterings skälighet vara underkastad bank- och fondinspektionens avgörande. Vi föreställa oss, att den närmaste följden av en dylik ordning skulle bliva, att bankerna i samförstånd med inspektionen uppgjorde en tariff för ersättning av sådant extra arbete, som kan i förväg någorlunda bedömas, och till inspektionen avgåve en förbindelse att icke överskrida densamma. En annan utväg är, att någon höjning medgives av gällande avgifter för vård av omyndigs värdehandlingar, utgörande för 1,000 kronors värde en krona i fråga om inhemska handlingar och 50 öre i fråga om utländska handlingar. Med hänsyn till önskvärdheten av att kostnaden för förvaltningen av de omyndigas tillgångar blir så måttlig som möjligt, föreslå vi höjningen till allenast 25 öre eller således från en krona till en krona och 25 öre och från 50 öre till 75 öre. Beträffande de utländska värdehandlingarna erinra vi om, att de numera så vanliga valuta- och betalningsrestriktionerna åsamka förvaltarna av dylika handlingar mycket arbete.

Bank- och fondinspektionen har likaledes ansett, att bankerna böra erhålla rätt till högre ersättning för förmynderskapsdepositioner och vad därmed står i sammanhang.

Departement-
schefen.

Vad den sakkunnige föreslagit om skyldighet för banken att uppbära belopp som utfallit å intecknat skuldebrev synes böra genomföras. Det bör emellertid angivas, att skyldigheten inträder först efter framställning av förmyndaren. Dessutom torde lämpligen böra meddelas föreskrift om att banken, där eljest betalning skall lyftas å nedsatt värdehandling, skall vara skyldig att på begäran av förmyndaren förete handlingen och uppbära betalningen. En sådan föreskrift synes ej vara nämnvärt betungande för banken och skulle innebära ett ökat skydd för den omyndige. Därigenom kan i åtskilliga fall undvikas, att handlingen behöver utlämnas till förmyndaren, då betalning ej frivilligt erlägges till banken.

I likhet med Stockholms förmyndarkammare anser jag, att skyldigheten för banken att underrätta överförmyndaren om att kapitalbelopp uppburits å värdehandling bör bibehållas.

Den föreslagna skyldigheten för banken att hos inskrivningsdomaren ombesörja åtgärd rörande intecknat skuldebrev synes böra inskränkas till en förpliktelse för banken att, om överförmyndaren samtyckt till handlingens uttagande för sådant ändamål, ingiva den till inskrivningsdomaren. I avslutning härtill torde böra stadgas, att där överförmyndaren eljest samtyckt till att värdehandling uttages för att ingivas till myndighet eller tjänsteman, banken skall ingiva handlingen till myndigheten eller tjänstemannen. Vidtages en sådan ändring torde det hädanefter bland annat bliva överflödigt, att en värdehandling utlämnas till förmyndaren för att han hos myndighet eller tjänsteman skall kunna uppvisa den vid indrivande av fordran. För anhängiggörande av talan är en avskrift av handlingen tillfyllest.

Utformas ändringarna av 2 § på nu angivet sätt synes ej erforderligt att, såsom Svea hovrätt ifrågasatt, i lagen om förmynderskap meddela bestämmelser angående överförmyndarens befattning med ärenden som röra intecknat skuldebrev. Det skall enligt 9 § i nu förevarande lag ankomma på överförmyndaren att pröva, huruvida handlingen må uttagas för det uppgivna ändamålet.

I detta sammanhang torde den i 2 § upptagna bestämmelsen om skyldighet för banken att underrätta förmyndaren, därest banken från överexekutor erhållit meddelande om exekutiv auktion å intecknad fast egendom, böra utvidgas att gälla även då fråga är om annan intecknad egendom.

Den sakkunniges förslag att banken genom ändring av 3 § skall åläggas att insätta kapitalbelopp, som banken uppburit, å spärrad räkning synes lämpligt och bör genomföras. I fråga om 5 § torde böra vidtagas en redaktionell följdändring. Även de föreslagna ändringarna av 6 och 7 §§ böra genomföras.

Såsom förut nämnts ha svenska bankföreningen samt bank- och fondinspektionen ansett, att bankerna på grund av det ökade besvär som åsamkas dem borde få uttaga högre ersättning för förmyndardepositioner än för närvarande. Tillräcklig anledning att nu vidtaga en höjning av ersättningen synes dock icke föreligga. Därest det skulle visa sig att bankernas arbete genom de nya bestämmelserna undergått en ökning av någon betydelse, torde emellertid frågan om höjning av ersättningen få upptagas till förnyat

överbägende. Jag vill erinra, att bankerna, jämlit 8 § andra stycket, äro berättigade till särskild gottgörelse för utgifter samt för åtgärd som efter särskilt avtal vidtagits. Beträffande utländska värdehandlingar är banken enligt lagen ansvarig allenast för handlingarnas förvaring.

Även i fråga om försäljning och pantsättning av omyndigs värdehandlingar har den sakkunnige föreslagit ändrade bestämmelser.

Gällande lag utgår från att det i princip är förmyndaren som bestämmer, om en värdehandling, som tillhör den omyndige, skall försälas eller pantsättas eller om fordran skall indrivnas, och att det är han som ombesörjer dylika åtgärder. Förmyndaren äger enligt 9 § hos överförmyndaren begära att få uttaga värdehandlingen, därvid överförmyndaren kan vägra att giva tillstånd därtill allenast om omständigheter föreligga, på grund av vilka det kan antagas, att den omyndiges rätt och bästa skulle sättas i fara genom handlingens utlämnande. Endast såtillvida gäller en inskränkning i denna regel, att förmyndaren är skyldig att vid sin ansökan att utfå värdehandlingen tillika uppgiva det ändamål vartill de medel som inflyta skola användas. Erfordras för detta ändamål överförmyndarens samtycke och finner överförmyndaren samtycke ej böra givas, skall tillstånd till handlingens uttagande vägras.

Den sakkunnige uttalar, att någon ändring av lagens bestämmelser knappast kunde ske beträffande fordrans indrivande. Man syntes sålunda icke kunna ålägga banken att verkställa indrivning. I fråga om värdehandlings försäljning borde däremot en ändring äga rum. Sedan en värdehandling deponerats, borde den principiellt utlämnas till förmyndaren endast om det vore oundgängligen nödvändigt. I enlighet härmed borde nedsatt värdehandling i samband med försäljning utlämnas endast mot att banken erhöile likviden för värdehandlingen. Denna likvid komme därefter, jämlit det föreslagna stadgandet i 3 §, att insättas å spärrad räkning i den omyndiges namn. Den sakkunnige har vidare anført, att det icke syntes lämpligt, att om förmyndare önskade överflytta deponerad värdehandling från en bank till en annan, detta skedde genom att han efter tillstånd av överförmyndaren utfinge handlingen i den ena banken för att själv flytta över den till den andra.

I anslutning till det anförda har den sakkunnige föreslagit, att i 9 § införas bestämmelse, enligt vilken överförmyndaren vid meddelande av tillstånd till uttagande av värdehandling för försäljning bör förordna att handlingen får av banken utlämnas endast till den som förvärvar handlingen och blott mot minst den likvid överförmyndaren bestämt. Skall värdehandlingen överföras till annan bank för att därstädes nedsättas i öppet förvar, bör överförmyndaren enligt förslaget i samband med tillstånd till handlingens uttagande förordna, att handlingen skall utlämnas direkt till denna bank.

Beträffande pantsättning uttalar den sakkunnige, att om förmyndaren

önskar pantsätta en värdehandling, som tillhör den omyndige, han enligt gällande rätt skall söka tillstånd att uttaga värdehandlingen, varefter han pantsätter handlingen i den bank eller hos den privatperson, han anser lämplig. Under panttiden har han med de undantag, som härflyta ur själva pantförhållandet, dispositionsrätt över handlingen. I detta hänseende har den sakkunnige ansett, att i princip en deponerad värdehandling skall pantsättas hos den bank i vilken den är deponerad eller på villkor att banken fortfarande skall innehava handlingen som tredje man. Vid pantsättningen bör handlingen icke uttagas ur depån utan alltjämt tillhöra denna.

Bestämmelser i detta syfte ha upptagits såsom 10 §. Enligt denna paragraf får överförmyndaren, om icke särskilda skäl däremot äro, medge pantsättning av nedsatt värdehandling endast på villkor att pantsättningen sker hos banken eller att banken fortfarande innehar handlingen som tredje man.

I samband härmed har den sakkunnige föreslagit, att den nuvarande bestämmelsen i 10 § om giltighetstiden av överförmyndarens tillstånd överflyttas till 11 §. I 11 § stadgas nu skyldighet för förmyndaren att lämna redogörelse till överförmyndaren angående de åtgärder som vidtagits med uttagen handling. Detta stadgande har med en mindre följdändring överflyttats till 12 §. De nuvarande bestämmelserna i 12 §, vilka avse att möjliggöra kontroll över förmyndarens åtgöranden med kapitalbelopp som uppburits å värdehandling, ha av den sakkunnige uteslutits, när de enligt hans förslag komme att bli öfverflödiga.

I de avgivna yttrandena ha framställts vissa erinringar mot innehållet i 9 §.

Svea hovrätt har anfört följande:

Enligt den föreslagna lydelsen av 9 § lagen om vård av omyndigs värdehandlingar skulle med den tolkning, vartill avfattningen närmast synes föranleda, överförmyndaren hava att vid meddelande av tillstånd till värdehandlings uttagande för försäljning bestämma den minsta likvid, mot vilken handlingen får utlämnas till förvärvaren. Frånsett de anmärkningar ur formell synpunkt som kunna göras mot förslaget i denna del, vill hovrätten uttala tvekan om lämpligheten att så starkt engagera överförmyndaren i frågor om placering av omyndigs medel. Det lär med fog kunna spörjas, huruvida den här avsedda fördelningen av ansvaret för prissättningen är lycklig och om överförmyndarna på alla håll i vårt land äro vuxna denna krävande uppgift. Enligt hovrättens mening vore det bättre att allenast medgiva överförmyndaren en rätt att stadga visst minsta pris än att ålägga honom en skyldighet därtill. Måhända får förslaget, trots ordalagen, så tolkas.

Hovrätten har vidare anmärkt, att om regeln angående överförmyndarens bestämmande av minsta likvid genomföres, bestämmelse härom borde intagas i lagen om förmynderskap.

Svenska bankföreningen har hemställt om sådan ändring av förslaget, att det vid försäljning icke skall med nödvändighet åläggas överförmyndaren att bestämma visst pris som ej må underskridas.

Av hovrätten över Skåne och Blekinge har uttalats, att avfattningen av 9 § möjligen borde giva direkt uttryck åt principen, att tillstånd till uttagande av värdehandling borde givas allenast då det vore oundgängligen erforderligt.

I fråga om 10 § i förslaget ha försäkringsinspektionen, svenska försäkringsbolags riksförbund och försäkringsjuridiska föreningen framhållit, att lagen icke borde begränsa möjligheten att pantsätta försäkringsbrev hos det försäkringsbolag som utfärdat försäkringen. Svenska bankföreningen har ansett 10 § vara i behov av förtydligande på flera punkter.

Beträffande försäljning av nedsatt värdehandling synes böra föreskrivas, att om tillstånd till försäljning meddelas, banken skall utlämna handlingen direkt till köparen samt uppbära betalningen, där ej överförmyndaren annorlunda förordnar. Någon särskild föreskrift om bestämmande av visst pris vid meddelande av tillstånd till försäljning av värdehandling torde icke böra upptagas. Det synes däremot böra givas en allmän bestämmelse, enligt vilken överförmyndaren äger att vid tillstånd till åtgärd med avseende å nedsatt värdehandling foga de villkor som i varje fall finnes erforderliga, med skyldighet för banken att noggrant iakttaga vad överförmyndaren sålunda föreskriver.

Departementschefen.

Vad angår pantsättning av nedsatt värdehandling bör lämpligen stadgas, att tillstånd till uttagande av handlingen för sådant ändamål ej må beviljas, där pantsättning utan avsevärd olägenhet kan ske, oaktat handlingen är nedsatt i bankens förvar. Med anledning av vad i vissa yttranden anförts vill jag framhålla, att en sådan bestämmelse icke försvårar belåning av försäkringsbrev hos det bolag som meddelat försäkringen.

Vidare bör stadgas, att om nedsatt värdehandling skall överföras från den bank, där den finnes i förvar, till annan bank, den skall utlämnas direkt till denna bank. Det må erinras, att enligt den föreslagna nya lydelsen av 8 kap. 8 § lagen om förmynderskap överförmyndarens tillstånd till överföringen ej skall erfordras, om handlingen skall hos den andra banken förvaras på enahanda villkor som förut. Överförmyndaren bör emellertid underrättas om åtgärden.

Bestämmelserna i fråga torde böra upplagas i 9 §. I samband härmed synes ur paragrafen kunna uteslutas föreskriften, att förmyndaren, om han önskar uttaga värdehandling för fordrans indrivande, skall uppgiva för vilket ändamål de medel som inflyta skola användas. Enligt den av mig förordade ändringen av 2 § blir banken pliktig att, när förmyndaren skall indriva fordran som grundas å nedsatt värdehandling, förete handlingen och uppbära betalningen. Handlingen behöver därför ej utlämnas till förmyndaren.

Den nuvarande 10 § torde allenast böra undergå en redaktionell följdändring. Beträffande 11 § erfordras dessutom en jämkning, som sammanhänger med att, enligt den föreslagna nya lydelsen av 6 §, förvaringsbevis rörande nedsatta värdehandlingar skola tillställas överförmyndaren av banken i stäl-

let för nu av förmyndaren. Andra stycket i 11 § torde böra upptagas såsom 12 §. Bestämmelserna i den nuvarande 12 § torde såsom den sakkunnige föreslagit böra utgå.

Av den sakkunnige ha slutligen föreslagits vissa ändringar av bestämmelserna om omyndigs medel som innestå å bankräkning m. m.

Bestämmelserna finnas i 13 §. I denna paragraf har den sakkunnige upptagit en ny föreskrift, enligt vilken överförmyndaren må medgiva generellt tillstånd för förmyndaren att uttaga medel som innestå å viss motbok.

Den sakkunnige har vidare föreslagit införande av en bestämmelse, enligt vilken överföring av tillgodohavande från en bank till annan skall ske utan förmedling av förmyndaren. Dessutom har i paragrafen intagits en bestämmelse, enligt vilken medel å spärrad räkning, som skola användas till likvid av inköpta värdehandlingar eller utlånas, av banken må utbetalas allenast mot att redovisning samtidigt sker av de värdehandlingar som den omyndige förvärvar. Vid förvärv av fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt skall banken enligt förslaget verkställa utbetalning direkt till säljaren.

Beträffande innebörden av nu angivna bestämmelser har den sakkunnige anført, att de komme att erhålla betydelse bland annat vid försäljning av värdehandlingar för inköp av andra. I detta fall borde bestämmelserna kombineras med de stadganden som den sakkunnige upptagit under 9 §. Därav följde, att handlingarna icke behövde gå genom förmyndarens händer.

I fråga om 15 § har den sakkunnige föreslagit en bestämmelse, enligt vilken ifrågavarande lag skall tillämpas, om omyndig eller den, för vilken god man förordnats, är ensam delägare i dödsbo, såframt detta icke står under förvaltning av boutredningsman eller testamentsexekutor.

*Departement-
chefen.*

De föreslagna ändringarna av 13 § synas böra genomföras. Vad den sakkunnige föreslagit om förvärv av vattenfallsrätt torde emellertid sakna praktisk betydelse och böra utgå. I likhet med vad jag förordat beträffande nedsetta värdehandlingar synes i 13 § böra införas en bestämmelse, enligt vilken överförmyndaren skall äga att vid tillstånd till uttagande av spärrade medel foga de villkor som i varje fall finnas erforderliga. I övrigt torde vissa jämkningar av huvudsakligen redaktionell natur böra vidtagas i den sakkunniges förslag.

Det tillägg till 15 § som den sakkunnige förordat synes med hänsyn till innehållet i de bestämmelser vilka jag ansett böra införas i 7 kap. lagen om förmynderskap icke vara behöfligt. Paragrafen torde allenast böra undergå en redaktionell följdändring.

Förslaget till lag angående ändring av lagen om boutredning och arvskifte.

I 2 kap. 1 § lagen om boutredning och arvskifte har den sakkunnige upptagit en bestämmelse, att om dödsbodelägare är omyndig eller för honom

förordnats god man, boutredningsman skall av rätten förordnas, såframt överförmyndaren begär det.

Denna bestämmelse torde vara lämplig. Rätten synes dock böra äga att pröva, huruvida överförmyndarens framställning bör bifallas. Dessutom torde bestämmelsen böra utvidgas till att omfatta det fall att den som erhållit legat är omyndig eller att god man förordnats för honom.

*Departement-
chefen.*

Såsom förut nämnts bör i lagen om boutredning och arvskifte under 2 kap. 18 § intagas en erinran om stadgandena i den nya 11 a § i 8 kap. lagen om förmynderskap.

Övriga författningsförslag.

Den sakkunnige har upprättat förslag till ändringar av lagen om bankrörelse, lagen om sparbanker, lagen med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit och förordningen angående postsparbanken. Ändringarna äro i huvudsak föranledda av de nya bestämmelser som den sakkunnige föreslagit angående förmyndares rätt att lyfta hos bank inestående medel. I samband med införandet av dessa följdändringar har den sakkunnige emellertid även upptagit bestämmelser om rätt för överförmyndaren att erhålla besked om omyndigs tillgodohavande.

Ifrågavarande förslag torde böra jämkas i anslutning till den ändrade lydelse som jag förordat beträffande 8 kap. 9 § lagen om förmynderskap. Dessutom synas särskilda övergångsbestämmelser vara erforderliga.

*Departement-
chefen.*

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 januari 1941.

I enlighet med vad sålunda anförts ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap;
- 2) lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap;
- 3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 322) om vård av omyndigs värdehandlingar;
- 4) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 1 och 18 §§ lagen den 9 juni 1933 (nr 314) om boutredning och arvskifte;
- 5) lag angående ändrad lydelse av 52 c § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 24 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; och
- 7) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 26 juni 1936 (nr 373) med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Med framläggande av förslag till ändring av förordningen angående postsparbanken torde få anstå till dess förenämnda lagförslag undergått vederbörlig granskning i lagrådet.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över de inom justitiedepartementet upprättade lagförslagen, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.

¹ Denna bilaga, vilken fränsett mindre jämkningar av redaktionell natur är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 mars 1940.

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 27 februari 1940 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 februari 1940, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap;

2) lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap;

3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 322) om vård av omyndigs värdehandlingar;

4) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 1 och 18 §§ lagen den 9 juni 1933 (nr 314) om boutredning och arvskifte;

5) lag angående ändrad lydelse av 52 c § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;

6) lag angående ändrad lydelse av 24 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; och

7) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 26 juni 1936 (nr 373) med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet Gösta Walin.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations-, finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, lagrådets den 4 mars 1940 avgivna utlåtande över de den 16 februari 1940 till lagrådet remitterade förslagen till

1) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 320) om förmynderskap;

2) lag om ändrad lydelse av 13 § lagen den 27 juni 1924 (nr 321) angående införande av lagen om förmynderskap;

3) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 27 juni 1924 (nr 322) om vård av omyndigs värdehandlingar;

4) lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 1 och 18 §§ lagen den 9 juni 1933 (nr 314) om boutredning och arvskifte;

5) lag angående ändrad lydelse av 52 c § lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;

6) lag angående ändrad lydelse av 24 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker; och

7) lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 26 juni 1936 (nr 373) med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Föredraganden anför:

Lagförslagen ha av lagrådet lämnats utan erinran. På sätt framgår av vad jag anför i samband med remissen av förslagen till lagrådet påkalla de nya bestämmelserna i 8 kap. 9 § förmynderskapslagen jämväl ändring av förordningen angående postsparbanken. I anledning härav har upprättats förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 3 och 4 samt § 4 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken.

I lagförslagen ha vidtagits några jämkningar av uteslutande redaktionell natur.

Föredraganden hemställer, att förenämnda förslag måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.